

СОДРЖИНА

СМЕТКОВОДСТВО	
☐ Лизинг.....	5
РАБОТНИ ОДНОСИ	
☐ Задршки и намалување на платата на работникот	31
ПЛАТИ И НАДОМЕСТОЦИ	
☐ Додаток на плата на вработените во буџетските корисници на централната власт.....	48
ПЛАТИ И НАДОМЕСТОЦИ	
☐ Плати за месец Април 2023 година.....	54
ТЕКОВНИ ИНФОРМАЦИИ	
☐ Коефициент на МДБ за Март 2023 година.....	74
☐ Коефициент на пораст на цените за Март 2023.....	75
☐ Референтна каматна стапка за период од 01.01 до 30.06.2023 година.....	77
☐ Цени на гориво.....	79
☐ Курсни листи	81
☐ Рокови за поднесување во Април 2023 година.....	87
ПРАШАЊА И ОДГОВОРИ.....	89

СМЕТКОВОДСТВО

дипл.економист Ромео Костадинов

ЛИЗИНГ

Правата и обврските, како и начинот на вршење на лизинг, се уредени со Законот за лизинг ("Службен весник на РМ" 04/02...173/15), додека сметководството на лизингот е опфатено и со МСС 17-Наеми од Правилникот за водење на сметководството ("Службен весник на РМ" 159/09...107/11).

ВОВЕД

Во пазарните економии финансискиот лизинг зазема значајно место во стопанските активности. За разлика од земјите со развиена пазарна економија каде финансискиот лизинг е веќе традиционален извор на финансирање, во земјите во развој, истиот го доживува својот подем во последните две децении.

Причините се повеќебројни, но најзначајни се:

- претставува дополнителен извор за финансирање;
- овозможува финансирање кај субјекти за кои банкарскиите кредити тешко се достапни, пред сè за мали и средни претпријатија и
- го поттикнуваат развојот на пазарот на капитал.

Во РСМ постојат претпоставки за развој на лизингот:

- a) ограничени извори на финансирање и нивна алокација кај фирми со референца за повеќегодишно успешно работење и капацитет да обезбедат покритие за позајмение средства;

Деловни Информации бр. 4/2023

- б) *постојат голем број на мали и средни претпријатија со објективни можности за наплатна експанзија на испише;*
- ц) *интернационална индустрија и рударството, типични големи корисници на лизингот и други значајни индустриски гранки во РСМ.*

Од друга страна, можни извори на финансирање на лизинг компаниите се банките, средства со издавање на обврзници, акумулираните средства на осигурителните друштва и средствата на пензиските фондови.

Привлекувањето на странски инвеститори, пред се специјализирани институции, кои покрај трансфер на капитал вршат, трансфер на знаење и поврзување со странски кредитори и производители на опрема, често е следен со финансиски лизинг.

Законот е конципиран така што ги регулира само основните принципи за вршење на дејноста, овозможува слобода во договарањето и го стимулира развојот на лизингот во земјата (*либерални услови за основање и стимулитивно оданочување*). Законот обезбедува сигурност и на давателите на услугата (сигурна наплата на побарувањата, со можност за враќање на предметот во случај на доцнење со отплатата, несоодветно користење или стечај на корисникот, задолжително осигурување на предметот од страна на корисникот) и на корисниците на лизингот (одговорност на давателот за неиспорака или ненавремена испорака, можност за одбивање на предметот на лизинг од страна на корисникот и слично).

1. ЛИЗИНГ (ИЗНАЈМУВАЊЕ)

Поимот “лизинг” потекнува од англискиот збор “to lease”, кој значи да се даде под закуп или наем, најчесто опрема, недвижни добра, машини, авиони, разна скапоцена опрема и слично.

Во светски размери поимот не се однесува само на опипливиот дел на подвижен и неподвижен имот, за кој давателот и корисникот на лизинг склучуваат договор за негово користење.

Деловни Информации бр. 4/2023

Во поголем дел од научните институции се поистоветува со “закуј’ или “наемнина” со посебен вид на обезбедување на плаќањето, без притоа да се води сметка на специфичностите при давањето на некој подвижен или неподвижен предмет или право под лизинг, во зависност на одредбите на склучениот договор за лизинг.

Стопанските субјекти, се повеќе се одлучуваат да ја користат формата лизинг, за сопствениот развој за навремено снабдување со опрема од современа и модерна технологија.

Основна карактеристика на современата опрема е брз развој, при што одредени техничко-технолошки решенија, побрзо застаруваат од нивниот објективен корисен рок на употреба. Во ваква констелација на услови, а со цел да се биде во чекор со техничко-технолошките достигнувања, како и можноста за што помалку ангажирање на сопствени мобилни финансиски средства за набавка на соодветната опрема, лизингот претставува најприфатлив избор.

Особено важно е што предметите или опремата која се користи по договор за лизинг, не бара ангажирање на сопствени финансиски средства или позајмици за сметка на претпријатието (*кредити, аванси, крайкорочни њозамици и слично*), туку се финансира од приходите, кои се остваруваат со користењето на опремата (во идеални околности).

Не се ретки случаевите, кога и стопански субјекти кои располагаат со доволно финансиски средства, ги користат лизинг активностите, ако оценат дека е порационално тие средства да ги ангажираат за други намени, како на пример; кредитирање на купувачите, зголемување на залихите со суровини и материјали или пласирање на истите во други финансиски активности.

Движечка сила на сите стопански активности (меѓу широкиот спектар на стопански механизми), каде доминантна улога имаат финансиските механизми и тоа:

- a) финансирање преку пазарот;
- б) финансирање по њај на фискалниот систем;
- ц) самофинансирање на стопанскиот субјект.

Деловни Информации бр. 4/2023

Овие механизми истовремено делуваат во состав на функционирањето на финансискиот систем и секоја недоизграденост или неупотреба на еден од нив, го нарушува нормалното функционирање на целиот систем.

2. СОПСТВЕНОСТ ПРИ ЛИЗИНГ АКТИВНОСТИ

Согласно одредбите на Законот за лизинг и сметководствениот стандард МСС 17, целокупната опрема, односно недвижните и движни предмети, кои се даваат под наем, врз основа на лизинг активности, остануваат во сопственост на наемодавателот.

Опцијата, по истекот на договорениот рок за закуп, по основ на лизинг активности, кој може да се продолжи или наемопримателот да стане сопственик на опремата, е предмет на меѓусебен договор.

Светската пракса покажува дека во развиените пазарни економии, лизинг активностите се повеќе се користат како посебен и специфичен облик за финансирање на движни и недвижни инвестициони средства. Лизинг активностите во светски рамки претставуваат трансакција врз основа на која некој правен субјект, наместо да ја купува опремата, се обраќа до специјализирана институција, која врз основа на договорот, ја дава опремата под наем на определен рок, кој е доволно долг, за да се изврши амортизација на наемената опрема.

За разлика од купопродажните договори, каде доаѓа до промена на сопственоста над опремата, кај лизинг активностите по истекот на договорениот рок, наемодавателот го задржува правото на сопственост, но може и да го пренесе на наемопримателот. Важно е да се напомене дека лизинг активностите се разликуваат од договорот за наем, кај кого наемодавателот не се лишува од правото на сопственост над опремата по истекот на договорениот рок за наем, што кај лизинг активностите тоа не е можно доколку со договорот за лизинг не е поинаку регулирано. Корисниците на лизинг активностите се заинтересирани за нивно максимално искористување, посебно во земјите каде што со законските прописи и фискалната политика се дозволува на наемнината која се плаќа за користење на опремата по основ на лизинг, да не се пресметува данок и ако како таква влегува во директните материјални трошоци на работе-

Деловни Информации бр. 4/2023

њето, а посебно ако со лизинг договорот е дадено правото на купување на предметната опрема по истекот на договорениот рок.

Посебно важен момент кај лизинг активностите е тоа што наемопримателот на лизинг опремата, наемнината ја плаќа од остварениот приход со нејзино користење во процесот на производство, а истовремено се избегнува ризикот од загуба, која може да настане со застарување на закупената опрема, односно еден дел од таквиот ризик се пренесува на наемодавателот на лизинг опремата.

Производителите на опрема се стремат да обезбедат финансиски средства, за да го продолжат сопствениот производен процес и настојуваат произведената опрема да ја продадат. Потенцијалните купувачи за да дојдат до современа опрема, произведена според последните техничко – технолошки достигнувања, се принудени да ангажираат поголеми финансиски средства, кои им недостасуваат, а кои исто така им требаат за решавање на други производни проблеми.

Ваквиот расчекор помеѓу потребите и можностите, на производителите на опрема и корисниците на таа опрема, доведува до појава на лизинг институции, стопански субјекти кои се занимаваат само со давање на движни и недвижни предмети на лизинг, односно се појавуваат како посредници помеѓу производителите и корисниците на соодветна опрема.

РЕНТИНГ - како посебен облик на лизинг договор, претставува давање на соодветно моторно возило, автобуси, камиони, патнички возила и слично, на правни и физички лица под закуп на определено време, според нивните моментални потреби. Овој вид на лизинг договори се појавува во форма на **“рент-а-кар”**.

Сепак треба да се напомене дека, покрај позитивните страни, лизинг активностите имаат и свои негативни страни.

Една од основните и најголема негативна страна на лизинг договориите е што што истите се доста поскански облик на финансирање, од финансирањето обезбедено по илти на инвестициското кредитирање.

3. ВИДОВИ НА ЛИЗИНГ И ЛИЗИНГ ДОГОВОРИ

Лизинг активностите, може да се поделат на:

- директен лизинг;
- индиректен лизинг;
- лизинг без обврска за откуп на преостанатата вредност на недвижните и движни добра, предмет на договорот за лизинг по истекот на утврдениот рок;
- лизинг со обврска за откуп на преостанатата вредност на недвижните и движни добра, предмет на договорот за лизинг по истекот на утврдениот рок;
- лизинг помеѓу правни субјекти во земјата;
- лизинг помеѓу правни субјекти во земјата и странство;
- лизинг со утврден рок на користење до една и повеќе години;
- лизинг на потрошни добра помеѓу правни и физички лица;
- лизинг на употребувани добра;
- во пракса се појавуваат и други видови на лизинг кои имаат минимално значење во развојот на стопанскиот систем и подигнувањето на животниот стандард на населението.

Согласно одредбите од Законот за лизинг, ѝосѝојаѝ ѝй-ераѝивен и финансиски лизинг. Оѝераѝивен лизинг ѝреѝѝѝавува класичен договор за изнајмување (закуѝ, кирија и др.), а финансиски лизинг е ѝѝкуѝ и сѝекнување на соѝѝѝвеносѝ на средсѝваѝа ѝо исѝекоѝ на договорѝ за лизинг.

Секој вид на лизинг договори има свои карактеристики, пресудни при одлучувањето дали да се склучи договор за лизинг или инвестирање по пат на користење на инвестициони или други банкарски кредити. Овие карактеристики треба да се имаат во предвид при изработката на елаборатот и другата документација при засновањето на лизинг договорите, кога се работи за земање под наем по пат на лизинг, недвижни и движни добра, со висок степен на софистицирани техничко – технолошки достигнувања и висока вредност.

3.1. Директѝен лизинѝ

Директѝниот лизинѝ настанува кога по непосреден пат ќе стапат во контакт производителот на опремата, односно имателот на недвижните и движни добра и корисникот на истите. Овој облик е еден од првите лизинг облици, кој почнал да се применува во светот и во нашата стопанска практика. Овој однос помеѓу учесниците во лизинг активностите е едноставен, меѓутоа неповолен за производителот, односно имателот на недвижни и движни добра, од причина што тој треба да обезбеди доволно финансиски средства, како за редовното производство, така и за покривање на еден поголем дел на лизинг активностите.

Инаку во моментот е најраспространет во праксата, но најмногу се користи кога се работи за движни и недвижни добра, кога предметот на лизинг е со помала вредност.

3.2. Индиректѝен лизинѝ

Индиректѝниот лизинѝ во суштина претставува вистинска лизинг активност, која се засновува на посредувањето од страна на лизинг друштвата, кои набавуваат опрема, односно недвижни и движни добра од производителите или имателите на истите, со цел да ги дадат истите под наем – лизинг на правни субјекти или физички лица, кои имаат потреба од таа опрема, односно од тие недвижни или движни добра, а немаат доволно финансиски средства или своите расположиви финансиски средства, имаат намера да ги вложат во други приоритетни активности.

Индиректниот лизинг, односно посредничките лизинг друштва, кои располагаат со доволен финансиски капитал, купуваат и финансираат во набавката на одредена опрема, односно недвижни и движни добра, за потребите на своите корисници, со тоа што истите им ги даваат со посебен надомест-наемнина. Ваквите посреднички друштва, за прв пат се појавуваат во САД во 50-тите години од минатиот век.

Кај овој вид лизинѝ се појавуваат три правни субјекти и тоа: производителот, односно имателот на недвижните или движни добра, лизинг друштвата и корисникот на лизингот.

Деловни Информации бр. 4/2023

Во пракса, како лизинг друштвата се јавуваат правни субјекти кои имаат вишок на финансиски средства или правни субјекти во чиј финансиски капитал поголем удел имаат банките, кои поради големиот број на административни бариери ги пласираат своите средства, преку свои финансиски институции – *лизинг претпријатија*.

Во доменот на индиректниот лизинг, кој во светот се нарекува и “**реален лизинг**” во зависност од предметот на лизинг активност, односно предметот кој се дава под наем, се разликуваат:

- а) лизинг опрема;**
- б) лизинг на недвижни добра; и**
- в) меѓународни лизинг активности.**

Овој вид на лизинг е доминантен во одредбите на нашиот Закон за лизинг и покрај тоа што дава можност и за директен лизинг, што е содржано во одредбите на член 3 (три) од Законот, односно во поглавјето “давател на лизинг” како во другите одредби од Законот, со кои се форсира индиректниот – реален лизинг.

3.2.1. Лизинг на опрема

Суштината на овој вид на лизинг активности, се состои во тоа што, правниот субјект има потреба од набавка на соодветна опрема преку лизинг друштво, односно има потреба да набави нова инвестициона опрема, која ќе ја користи со соодветен надомест и под соодветни лизинг услови.

Во развиените пазарни стопанства, вообичаено, рокот на наем, односно времето на користење на опремата под лизинг услови *се движи од 6 до 12 години, што одговара на нејзината амортизација*.

Минимален рок на финансиски лизинг согласно член 5а од Законот е една година за движни и две години за недвижни предмети, а договорите под овие рокови за даночни цели се сметаат како оперативен лизинг.

Во овој период лизинг друштвото ја наплатува вредноста на опремата, преку наемот што му го плаќа корисникот на опремата од добивката, што ќе ја оствари со нејзиното користење.

Деловни Информации бр. 4/2023

При склучувањето на лизинг договорите, по правило се утврдуваат два термина и тоа: **неотповиклив рок** со кој се утврдува дека во тој рок договорот неможе да се раскине, а тоа е вообичаено за првите 4 (четири) до 6 (шест) години од денот на потпишувањето на договорот и **резидуален рок** после кој договорот може да се раскине.

Вака утврдените рокови во договорот за лизинг, на лизинг друштвата им носат сигурност и можност без проблеми да ја извршуваат својата лизинг функција.

Со нашиот Закон за лизинг, обезбедувањето на лизинг друштвата се огледа преку неколку одредби со кои корисникот на лизинг опремата мора да се заведе во централниот регистар и истите да бидат осигурани кај соодветно друштво за осигурување.

Доколку овие рокови не се предвидени со лизинг договорот, а дојде до предвремено раскинување на договорот за користење на лизинг опремата, лизинг друштвата се доведуваат во тешка ситуација, бидејќи истите не се во состојба веднаш да најдат друг корисник на таа опрема, а со тоа настануваат и потешкотии во извршувањето на својата функција.

Плаќањето на надоместот, односно вредноста на опремата најчесто се утврдува да биде линеарна или дегресивна во зависност од договорот и природата на опремата.

По изминување на рокот за користење на опремата, настануваат три моменти за корисникот на истата и тоа; да ја купи преостанатата вредност на опремата по пониска цена и да стане сопственик на истата, да го продолжи рокот на користење во некој нов лизинг рок или да ја врати опремата на лизинг друштвата, кое после тој рок слободно располага со преостанатата вредност на истата.

Последните години се појавува таканаречен “leas back” аранжман, кој во суштина претставува повратен лизинг, односно суштината на овој лизинг е во тоа што сопственикот и корисникот на опремата ја продаваат на лизинг друштвата, а кое веднаш во лизинг му ја враќа опремата на корисникот.

На овој начин корисникот на опремата брзо доаѓа до финансиски средства, кои ги употребува за нови инвестициони вложувања.

Деловни Информации бр. 4/2023

3.2.1.1. Залог на опрема дадена на лизинг

Давателот на опрема во финансиски лизинг не може да ја дава дадената опрема под залог.

Давателот на финансиски лизинг може да ја стави под залог по претходна писмена согласност од корисникот, дадена пред нотар.

При регистрација на залогот, согласноста задолжително се приложува.

Доколку не е дадена писмена согласност или се направат дејствија на упис без постоење писмена согласност, договорот за лизинг е ништовен.

3.2.2 Лизинг на недвижности

Лизинг активностите на недвижности се скоро исти како и лизинг активностите на опрема. Во суштина кај овој вид лизинг активност се работи за наем на недвижен имот, градежни објекти и статична опрема со поголема финансиска вредност, а се издаваат на подолг рок, кој вообичаено е од 15 до 20 години.

Кај овој вид на лизинг активности, корисникот на недвижен имот и опрема е должен да врши редовно одржување на градежните објекти и опремата, а лизинг друштвото врши редовна контрола на правилното одржување на недвижниот имот и опремата. И кај овој вид на лизинг, постојат трите можности за корисникот на недвижностите и опремата по истекот на договорениот рок.

3.3.3. Меѓународен лизинг

Предмет на меѓународните лизинг активности, најчесто е опрема со голема финансиска вредност и високо софистицирана технологија, како што се: бродови, авиони, висококомпјутеризирана опрема, сателити и.т.н.

Суштината на меѓународните лизинг активности лежи во развојот на стопанските субјекти во светот, бидејќи се работи за пренесување на високоразвиени и современи технолошки достигнувања од развиените земји, со минимално ангажирање на финансиски средства.

Деловни Информации бр. 4/2023

Овој вид на лизинг на неразвиените земји и земјите во развој им овозможува воведување на висока технологија, која ќе претставува движечка сила за побрз стопански развој.

Од друга страна овој лизинг има директно влијание врз платниот биланс на земјите во развој, од причина што со плаќањето на наемнината се врши постојан одлив на девизни средства од земјата, додека кај задолжувањето на земјата, при набавка на опрема по пат на инвестициони кредити, таквиот одлив би бил помал, но правните субјекти, тешко доаѓаат до такви средства без гаранции.

Во нашиот стопански систем, даватели и корисници на лизинг активностите, како меѓународен лизинг, можат да бидат само правни лица.

За да можат меѓународните лизинг активности, во наши услови на стопанисување, да станат поатрактивен облик на финансирање на инвестициони вложувања со висока финансиска вредност, покрај постојната законска регулатива потребно е да се има и соодветен стручен кадар, кој би овозможил поефикасна примена и употреба на овој облик на финансирање.

3.3. Лизинг без обврска за откуп (оперативен лизинг)

Оперативниот лизинг се разликува од финансискиот, доколку периодот на лизинг не е приближно еднаков на животниот век на средството кое е предмет на лизинг, кај овие договори без обврска за откуп.

Лизинг без обврска за откуп на преостанатата вредност (оперативен лизинг) на движните и недвижни добра, кои се предмет на договорот за лизинг по истекот на договорениот рок, фактички претставува договорен однос помеѓу наемодавателот и наемопримателот, дека по истекот на рокот предвиден во договорот за лизинг, наемоимателот е должен да го врати доброто на наемодавателот во иста состојба, во која бил даден, подложен на нормална употреба и абење.

Тоа значи дека наемопримателот е должен на наемодавателот да го врати доброто за преостанатата вредност на истото, согласно договорот.

Согласно одредбите на член 8 од Законот за лизинг, ако со договорот поинаку не е определено, наемодавателот го прегледува доброто при неговото враќање во физички посед на истиот, во рок од 30 (триесет) работни дена.

Деловни Информации бр. 4/2023

Во случај кога тоа реално не е возможно да се направи, наеодавателот има дополнителен рок кој е разумно потребен за преглед на доброто и за тоа го известува наеопримателот во писмена форма, ако вратеното добро, не е во согласност со условите, определени во договорот за лизинг.

3.4. Лизинг со обврска за откупи на преостанатата вредност по истекот на утврдениот рок (финансиски лизинг)

Лизингот (вообичаено финансиски лизинг), со обврска да се откупи преостанатата вредност на недвижните и движни добра кои се предмет на договорот за лизинг, по истекот на утврдениот рок со договорот е најчест случај во праксата и е во интерес и на наеодавателот и наеопримателот, а условите за откуп на преостанатата вредност на доброто се утврдени со договорот.

Тоа значи дека по истекот на договорениот рок за користење на доброто кое е предмет на лизинг договорот, наеопримателот според договорените услови со договорот за лизинг, му ја исплатува преостанатата вредност на доброто и станува сопственик на истото.

Во случај кога наеопримателот ќе ја откупи преостанатата вредност на користеното добро, согласно договорот за лизинг, во своите деловни книги на класата 0 (нула) ќе продолжи да го евидентира како свое основно средство со зголемување на износот на исплатената преостаната вредност и на истата во наредниот период ќе пресметува амортизација.

Меѓутоа и договорите во кои не е предвиден откуп на лизинг предметот, но времетраењето на договорот е многу близу до животниот век на лизинг средствата, се сметаат за договори за финансиски лизинг.

3.5. Лизинг помеѓу правни субјекти во земјата

Лизингот како активност помеѓу правните субјекти се појави во нашата земја, пред донесувањето на Законот за лизинг. Со донесувањето на законот голем број на недоречености се регулираа и негативните појави од таквото користење на лизинг активностите воглавно се надминати.

Деловни Информации бр. 4/2023

Во суштина лизинг, пред донесувањето на законот се случуваше инцидентно и неорганизирано, а најкарактеристичен беше во транспортните претпријатија, кои барајќи излез од кризата во која западнаа почнаа да бараат решенија.

Како најсоодветен облик се покажа давањето на возилата од сопствениот возен парк на вработените, со обврска да ја откупат преостанатата вредност на транспортните средства, при што истите беа приморани да формираат трговски друштва, односно трговец поединец и слично.

Истото се случи и во текстилната и металопреработувачката индустрија.

Лизингот помеѓу правните субјекти во земјата се регулира со Законот за лизинг, кој во нашата земја се појавува како **финансиски и оперативен лизинг**.

Според оценка на поголем број еминентни стручни лица, дадените решенија во законот, претставуваат пречка во доследната примена на лизинг активностите.

Ограничувањето се однесува пред се за странските правни или физички лица, бидејќи истите можат да склучуваат лизинг аранжмани, само преку своите подружници основани во земјата.

3.6. Лизинг помеѓу правни субјекти во земјата и странство

Лизингот меѓу домашните и странските прави лица во лизинг активностите се појавува како увоз на опрема и други трајни недвижни и движни добра со висока вредност, така наречен меѓународен лизинг.

Согласно Законот за лизинг, директното поврзување на странските наемодаватели и домашните наемокорисници на таквите добра е регулиран на посебен начин, што претставува ограничувачки фактор во глобализацијата во светски рамки и тие одредби мора да претрпат соодветни измени и дополнувања на постојните законски регулативи.

Регулативата на меѓународниот лизинг на некој начин е регулиран со Законот за надворешно трговско работење, но Закон за лизинг, дел од одредбите на споменатиот закон ги дерогира и ги прави неадекватни тие законски решенија.

Тоа, навистина ќе се издеференцира, при поголемиот интерес за странски инвестиции по пат на лизинг аранжманите.

Деловни Информации бр. 4/2023

Законските одредби на Законот за лизинг го кочат меѓународниот пробив на лизинг активностите, што се однесува до лизингот меѓу домашните правни лица во земјата и странските правни или физички лица.

Овој лизинг договори во последно време се нарекува и меѓународен лизинг, за кој да профункционира, нашата држава мора да изврши промена на домашната регулатива.

Меѓународниот лизинг во последно време има големо влијание врз осовременувањето на стопанството, преку внесување и примена на се пософистицирани техники и технологии.

Негативната страна на меѓународниот лизинг е што во неразвиените земји на лизинг се нуди опрема од претходната генерација т.е. постара технологија, иако во последно време и најсовремената технологија е на дофат.

3.7. Лизинг со утврден рок на користење на недвижни и движни добра до една и повеќе години на користење

Лизинг активностите до една година на користење на движни добра е активност која се однесува на лизинг договори за потрошни добра.

Карактеристично кај ова е што се остварува рентабилитет преку поголем број на отстапување на добрата под лизинг, односно да се работи за добра кои што можат повеќе пати да се употребуваат во пократок временски период.

Кај овој вид на лизинг активност, најчесто наемодавателот на доброто е и производител на истото или негова сопственост, кој најчесто ја задржува обврската на редовно сервисирање на доброто, обврската за набавка на резервни делови за замена на истрошените и слично.

Таквиот краткорочен лизинг најчесто се наречува сервисен лизинг и договорите по основ на овој лизинг договори по правило може да се откажат во секое време.

Овој вид на лизинг договори, во голем број на случаи го оптоваруваат самиот договор со чување на големи залихи на резервни делови и постојано сервисирање на добрата што ангажира големи финансиски средства, што не е цел на финансискиот лизинг.

Деловни Информации бр. 4/2023

Лизинг договорот кој има подолг рок на користење од една година има различен третман во поглед на примената на Меѓународните сметководствени стандарди и Законот за лизинг, па поради тоа мора да се води сметка за клаузулите кои ќе се внесат во договорот за лизинг и при изработката на елаборатот за прифаќање на лизинг активноста.

Покрај наведената поделба на лизингот, мора да се направи и поделба на на лизинг активностите и според поволностите и користа што лизинг активностите им ја носат на стопанските субјекти, учесници во лизингот.

Од ова сѐојалшиџе, лизинџ активностииџе џреба да се разџледуваат и од асџект на:

- а) **Техничко-технолошката погодност и**
- б) **Економско-финансиската погодност.**

Техничко-технолошката погодност на лизинг активностите е од голема важност, поради брзината со која се пренесува современата и високософистицирана опрема од производителот до корисникот на истата.

Можностите за замена на постоечката со посовремена и пософистицирана опрема во текот на користењето на лизинг активноста, користењето на знаењето и услугите на производителот во текот на експлоатацијата на опремата, одржувањето на опремата од страна на наемодавателот на истата во лизинг како и други погодности кои ги наведуваат наемоприемателите, односно стопанските субјекти кои претежноуваат за склучување на лизинг договори, наместо користење на финансиски средства за класично купување на добрата, односно опремата.

Економско – финансиската погодност на лизинг активностите е исто така доста значајна за корисникот на лизинг опремата.

Економско-финансиската погодност на лизинг активностите на подолг рок се огледа и во тоа што стопанските субјекти постигнуваат подобри производни ефекти како резултат на поцелисходното искористување на опремата, користењето на техничко-технолошките предности на истата, непречениот пласман на производството и.т.н.

Деловни Информации бр. 4/2023

Економско-финансиската погодност се огледа и во тоа што стопанските субјекти можат да користат современа и софистицирана опрема на подолг рок, без при тоа да ангажираат сопствени финансиски средства, а отплатата на земената опрема под долгорочен лизинг да ја отплаќаат од приходите кои ќе ги остваруваат од нејзиното користење во производниот процес.

Лизинг активностите од економско-финансиски аспект имаат свои позитивни, но и негативни ефекти во однос на самофинансирањето на инвестиционите вложувања кај стопанските субјекти, по пат на кредитно задолжување кај деловните банки.

Самофинансирањето кај стопанските субјекти при обезбедувањето на инвестициони средства по пат на долгорочни кредити е специфично, од причина што стопанските субјекти се должни да обезбедат доволно финансиски средства за покривање и заокружување на финансиската конструкција за набавка на современа опрема, односно на инвестиционото вложување.

Наведеното во денешни услови на нискоразвиена акумулативна способност на нашето стопанство, која е недоволна дури и за проста репродукција, а не да зборуваме за воведување на нови технологии и реконструкција на постојната опрема.

Покрај тоа се наметнува и проблемот со обезбедување на финансиски средства за подржување на производниот процес, покривањето на залихите и другите тековни потреби на стопанските субјекти.

Без разлика на остварените резултати од користењето на набавената опрема по пат на кредитирање, обврската за враќање на позајмените средства - инвестиционите кредити за набавка на опремата, која не дава гаранција дека нејзиното користење ќе ги даде проектираните ефекти за покривање на сите овие потрошоци, сепак постои.

Иако лизинг аранжманите може да имаат повисока цена, имаат предност бидејќи се компензира со поголемите ефекти кои ќе се постигнат во однос на набавка на опремата по пат на кредит или самофинансирање.

**3.8. Лизинг на потрошни добра помеѓу
правни и физички лица**

Оваа лизинг активност претставува изнајмување на вредни потрошни добра како што се автомобилите, ТВ приемниците, софистицирани и доста скапи музички системи, апарати за домаќинствата и.т.н.

Овој облик на лизинг не е само од интерес поради обликот на кредитирање, туку и затоа што може да се задоволи потребата секогаш да се имаат најдобрите и најсовршени достигнувања.

Тоа секако не би можело да се оствари, ако секогаш се оптоваруваме со правото на сопственост за што се потребни поголем износ на финансиски средства.

Исто така овој облик на лизинг е доста поволен за задоволување на повремениите, а не на постојани и константни потреби, од причина што купувањето на тие предмети само за таа цел би било нецелисходно.

3.9. Лизинг активност при употребувани добра

Кај овој вид на лизинг, карактеристично е само тоа што наемодавателот на наемопримателот во лизинг му дава веќе користени недвижни и движни добра, односно истите не се нови.

Вообичаено тоа се недвижни и движни предмети кои еднаш веќе биле дадени на лизинг, но по истекот на договорниот рок, корисникот на лизинг доброто го вратил на наемодавателот.

Кај овој вид на лизинг, како корисник на доброто може да се појави истиот корисник со тоа што во тој случај потребно е да се склучи нов договор со нови услови на користење, односно давање на доброто од страна на наемодавателот.

Ако се работи за трето лице кое има потреба од користење на такво добро, неопходно е доброто дадено под лизинг претходно да му биде вратено на наемодавателот по истекот на утврдениот рок со договорот.

Деловни Информации бр. 4/2023

4. ЕКОНОМСКА ОПРАВДАНОСТ ЗА НАБАВКА НА НЕДВИЖНИ ИЛИ ДВИЖНИ ДОБРА НА ЛИЗИНГ

Стопанските субјекти кои ќе се определат за лизинг варијанта за својот развој и унапредување на постојното производство, при донесувањето на одлуката треба да направат неколку постапки, со кои ќе ја утврдат оправданоста за набавка на опрема во лизинг.

Како прво тие треба да направат калкулација и елаборат за лизинг активностите, како и алтернативен избор, дали опремата ќе ја земат под лизинг или ќе прибегнат кон купување на опремата со сопствени или позајмени средства.

При изборот на набавката на опремата по пат на лизинг или со сопствени средства, неопходно е да се испитаат сите можности како и да се направи споредба преку пресметки на тоа што значи да се земе опремата под лизинг или да се набави со позајмени средства од деловните банки под најповолни услови.

За таа цел ќе направиме осврт преку кој ќе се обидеме да дадеме пример за изработка на калкулација за набавка на опремата со лизинг аранжман или со позајмени средства, како и се што е потребно да се направи во елаборатот, кој ќе претставува појдовна основа за лизинг активностите, при земањето на опремата во лизинг.

4.1. Елаборат за набавка на опрема во лизинг

Стопанските субјекти и другите правни лица кои примаат опрема во лизинг, за таа цел треба да формираат потребна и соодветна документација.

Потребната документација особено треба да содржи податоци за техничко – технолошкиот дел, економско – финансискиот дел и основните елементи, односно содржината на договорот за лизинг активностите.

Техничко – технолошкиот дел на елаборатот за лизинг активностите, особено треба да содржи податоци од стручниот колегиум за оценката на потребата од земање и користење на опрема во лизинг, каква опрема и со какви технички,

Деловни Информации бр. 4/2023

технолошки и производствени карактеристики, како и начинот на нејзиното одржување.

Економскиот дел на елаборатот треба да ги содржи производствените ефекти, кои ќе се добијат со користењето на опремата земена под лизинг, мерени преку зголемувањето на обемот на производството, односно услугите, зголемување на продуктивноста на трудот преку рационално искористување на инсталираните капацитети земени под лизинг, економичноста во работењето, комплетирањето на производствениот процес и асортиманот на производството, конкурентската способност на домашниот и меѓународниот пазар, со воведувањето на новата технологија земена под лизинг и слично.

Финансискиот дел на елаборатот за лизинг активности, особено ги содржи; вредноста на опремата земена под лизинг со сите трошоци и приходи од лизингот, односно земаната опрема или технологија земена од лизинг финансиското друштво.

Содржината на договорот за лизинг активностите, претставува конкретизација на позитивно утврдените и проценети елементи на техничко-технолошкиот дел и економско – финансискиот дел на елаборатот.

Значи со договорот се уредуваат односите помеѓу корисникот, наемопримателот и лизинг претпријатието, наемодавателот, кое ја дава опремата под (наем) лизинг, а што веќе на некој начин е утврдено во претходните два дела од елаборатот за земање на опрема под лизинг.

Лизинг друштвото, односно наемодавателот на недвижни и движни добра, во конкретниот случај опремата, по потпишување на договорот за лизинг, должен е на наемопримателот, односно корисникот на лизинг опремата веднаш да му ја стави на располагање со преземање на сите дејствија, утврдени со договорот во врска со употребата и одржувањето на опремата.

Корисникот на лизинг опремата презема обврска, според утврдената динамика на лизинг претпријатието да му ја плаќа утврдената противвредност за користење на опремата, односно недвижните и движни добра, предмет на договорот во овој случај на опремата.

Покрај обврската за плаќање на надоместокот, корисникот на опремата (наемопримателот), должен е истите да ги користи според утврдените одредби од договорот.

Деловни Информации бр. 4/2023

Со договорот за лизинг активностите може да се утврди до кој степен наемопримателот може да ја користи лизинг опремата и доколку истата ја користи во зголемен обем од утврденото со договорот, должен е да плати додатен надомест за зголемено користење, односно надомест за забрзана амортизација на истата.

4.2. Калкулација за алтернативен избор на корисникот, дали опремата ќе ја земе под лизинг или ќе ја купи опремата

За сите видови лизинг активности, потребно е да се изработи калкулација, без која не може да се утврдат потребните елементи за склучување на договорите, како завршен документ на елаборатот.

При изработувањето на калкулацијата треба да се има во предвид дали таа се изработува за користење на лизинг опремата до една година или за период подолг од една година.

Калкулацијата која треба да се направи за користење на опремата под лизинг до една година, особено кај меѓународниот лизинг кога преостаната вредност на опремата треба да се врати, лизинг друштвото, односно сопственикот на опремата, треба да ги содржи следните неопходни *калкулативни елементи*: *вкупниот годишен износ на наемнината, увозничките такси, трошоци и провизија, цена на чинење на лизинг активността, бројот на ратиите со утврдена висина на надоместотокој за користење на опремата под лизинг, роковиите во кои ќе се врши плаќањето на ратиите и начинот на плаќањето.*

Содржината на калкулацијата кај договорите за лизинг за користење на недвижни и движни добра на подолг рок од една година, сите елементи се утврдуваат како за материјални вложувања, со оглед дека согласно Законот и Меѓународните сметководствени стандарди, таквите права имаат третман на материјални вложувања.

Според тоа, вообичаено, по отплатата на договорената вредност на лизинг опремата станува сопственост на корисникот и се внесува во деловните книги како други права, односно како нематеријални вложувања или како основно средство.

Тоа се случува само кога целокупната вредност на лизинг опремата е внесена во договорот како надомест во лизинг.

Деловни Информации бр. 4/2023

Доколку со надоместокот за користење на лизинг опремата не е опфатен и откупот на преостаната вредност на опремата, во тој случај платениот надомест за користење на опремата ќе се смета како средство, а преостанатата вредност на опремата, ќе се смета како материјално вложување.

Лизинг друштвото, односно давателот на лизинг опремата, наплатениот надомест за користење на опремата како и наплатениот дел за евентуално преостанатата вредност на лизинг опремата, го внесува во своите деловни книги како приход во моментот на фактурирањето, односно при наплатата.

Кај корисникот на лизинг опремата, наплатениот надомест за користење на истата има третман на материјален трошок кој се третира како закупнина или амортизација доколку лизинг опремата има карактер на основни средства (материјални права).

4.3. Сметководствен третман на лизинг опремата

Сметководствено, најзначаен сегмент е третманот и искажувањето на опремата и недвижностите земени под лизинг, во финансиските извештаи на друштвата.

Практично на расходнајна страна од Билансот на усџех се искажуваат трошоците за закупот, доколку друштвото ја земе во закуп опремата, односно недвижниот имот.

Од оваа билансна позиција неможе да се согледаат битните елементи во врска со закупот, како што се, видот на закупените средства, нивната вредност, рокот за закупот итн.

Овие информации треба да ги содржи Билансот на состојбата.

Во практиката, лизинг опремата земена во закуп на определен рок, во финансиските извештаи на друштвата се регистрира на различни начини.

Од тој аспект, важно е да го истакнеме третманот на овие средства согласно **МСС 17 – Сметководство за наеми**, кајшто постои обврска за искажување на средствата земени под закуп во Билансот на состојбата на друштвата.

Финансискиот, односно капиталниот лизинг, во Билансот на состојбата се појавува како капитализиран лизинг во висина на сегашната вредност на сите плаќања по основ на закупнината за користење на лизинг опремата.

Деловни Информации бр. 4/2023

На овој начин, во Билансот на состојбата се искажуваат средствата земено под лизинг, доколку се исполнети следните услови за постоење на финансиски лизинг:

- ако закупаваачот го пренесе правото на сопственост на средствата врз закупапримателот пред истекот на рокот за кој е склучен договорот;
- ако на закупапримателот му е понудено откуп на средствата по истекот на договорот според утврдената цена која би требало да одговара на објективно утврдената пазарна цена;
- времетраењето на закупот да не биде пократок од векот на употреба на лизинг опремата (животен век на опремата), согласно со МСС 16;
- сегашната вредност на минималните плаќања на закупот на почетокот на закупот е поголем или приближно еднаков на целокупната пазарна вредност на земената лизинг опрема во тоа време. Некои земји “приближно на целокупната вредност” ја дефинирале како “не може да биде помала” од 90% од тековната пазарна вредност на средството.

МСС 17 не содржи одреден процент со кој треба да се корегира сегашната вредност, при третманот на капитализираниот лизинг во Билансот на состојбата.

Пример:

Да претпоставиме дека друштвото “НН” има земено под закуп основно средство на 12 години, со обврска на годишна закупнина од 300.000,00 денари, која ја плаќа на крајот од секоја година.

За утврдување на сегашната вредност на основното средство, се користи соодветна дисконтна стапка.

Наведениот Стандард 17, препорачува да се користи каматната стапка со која се пресметува и плаќа на долгорочните и осигурани обврски и тоа пред оданочувањето.

Во дадениов пример, да претпоставиме дека таа стапка изнесува **11% годишно**.

Сегашната, односно капитализираната вредност на вкупните плаќања по основ на закупнина ќе изнесува 1.947.600,00 денари ($300.000,00 \times 6,492 = 1.947.600,00$ при што 6,492 претставува дисконтен фактор за стапка од 11% годишно за период од 12 години).

Деловни Информации бр. 4/2023

Според тоа во активата на Билансот на состојбата во рамките на останатите основни средства, ќе се наоѓа лизингот во износ од 1.947.600,00 денари.

Истиот износ ќе се наоѓа и во пасивата на Билансот на состојбата во рамките на долгорочните обврски.

Доколку лизингот не ги исполнува наведените услови, ќе се смета дека се работи за деловен лизинг и во тој случај ќе се прикаже само во фусотата на Билансот на состојба.

Бидејќи неплаќањето на закупнината произведува исти законски последици како и неплаќањето на обврските по основ на каматата и главниот долг, многу важно е како ќе биде искажан лизингот во Билансот на состојбата.

Ако финансискиот лизинг е опфатен со Билансот на состојбата како што е наведено во дадениот пример, тогаш идните вложувачи во друштвото преку анализа на разните показатели ќе се стекнат со јасна претстава за финансиската положба и активноста на односното друштво.

Пример:

Наемодавачот и Наємопримачот на 25.01.2023 година склучиле лизинг договор за изнајмување на опрема (машини) за време од 3 (три) години. Векот на траењето на опремата е 4 (четири) години, при што по истекот на 3 (три) години преостанатата вредност на опремата изнесува 7.000,00 денари, а на крајот на четвртата година е нула. Наемодавачот опремата ја набавил за 30.000,00 денари колку што изнесува и нејзината продажна вредност. По 3 (три) години Наємопримачот може да ја купи опремата по цена од 5.000,00 денари. Каматната стапка кај двете страни изнесува 10%, а првата наплата е на 01.02.2023 година. За двете страни станува збор за финансиски наем, а со оглед дека не постои неизвесност во врска со идните трошоци и наемот исполнува два од претходните услови и тоа:

- а) траењето на наемот изнесува 75% од траењето на опремата и**
- б) постои можност за поволно купување на преостанатата вредност на опремата по истекот на рокот на наемот.**

Деловни Информации бр. 4/2023

Наемопримачот го пресметува годишниот наем согласно табличната вредност од втора таблица интерес на интерес, при што го изготвил следниот амортизационен план:

Дата	Наем-нина	Камата	Год.наем/ камата	Салдо
1	2	3	4	5
25.01.				30.000,00
01.02.	9.593,00		- 9.593,00	20.407,00
31.12.		2.041,00	+ 2.041,00	22.448,00
01.01.	9.593,00		- 9.593,00	12.855,00
31.12.		1.285,00	+ 1.285,00	14.140,00
01.01.	9.593,00		- 9.593,00	4.547,00
31.12.		453,00	+ 453,00	5.000,00

Книжењата кај наемодавачот и наемопримачот во 2023 година би изгледале вака;

Кај наемодавачот:

120 – Побарување по основ на наем	30.000,00	
7482–Приходи од лизинг		30.000,00
100 - Трансакциона сметка	9.593,00	
120 – Побарувања по основ на наем		9.593,00
<i>- Книжења на 01.10.2023 година;</i>		
120 – Побарувања по основ на наем	2.041,00	
774 – Приходи од камати		2.041,00
<i>- Книжење на 31.12.2023 година;</i>		
100 - Трансакциска сметка	9.593,00	
120 - Побарувања по снов на наем		9.593,00
<i>- Книжење на 01.01.2023 година;</i>		
120 - Побарувања по основ на наем	1.285,00	
774 - Приходи од камати		1.285,00
<i>- Книжење на 31.12.2024 година;</i>		
100 - Трансакциска сметка	9.593,00	
120 - Побарувања по основ на наем		9.593,00
<i>Книжење на 01.01.2025 година;</i>		

Деловни Информации бр. 4/2023

120 - Побарувања по основ на наем	453,00	
774 - Приходи од камати		453,00
- Книжење на 31.12.2025 година;		
Кај наемопримачот:		
012 - Машини	30.000,00	
2825 - Обврски по долгорочен наем		30.000,00
2825 - Обврски по долгорочен наем	9.593,00	
100 - Трансакциска сметка		9.593,00
- Книжење на 01.01.2023 година;		
474 - Трошоци за камати	2.041,00	
2825 - Обврски по долгорочен наем		2.041,00
430 - Амортизација	7.500,00	
019 - Акумулирана амортизација		7.500,00
- Книжење на 31.12.2023 година;		
2825 - Обврски по долгорочен наем	9.593,00	
100 - Трансакциска сметка		9.593,00
Книжење на 01.01.2024 година;		
474 - Трошоци за камати	1.285,00	
2825 - Обврски по долгорочен наем		1.285,00
430 - Амортизација	7.500,00	
019 - Акумулирана амортизација		7.500,00
Книжење на 31.12.2024 година;		
2825 - Обврски по долгорочен наем	9.593,00	
100 - Трансакциска сметка		9.593,00
Книжење на 01.01.2025 година;		
474 - Трошоци за камати	453,00	
2825 - Обврски по долгорочен наем		453,00
430 - Амортизација	7.500,00	
019 - Акумулирана амортизација		7.500,00
Книжење на 31.12.2025 година;		

Според амортизациониот план на наемодавачот на крајот на 31.12.2025 година преостанатата вредност на опремата изнесува 5.000,00 денари.

Согласно договорот за лизинг тоа ја претставува цената по која може да се купи преостанатиот дел на опремата на крајот од периодот на наемот.

Деловни Информации бр. 4/2023

Доколку наемопримачот ја искористи договорената опција да ја купи опремата, кај наемодавачот и наемопримачот ќе се спроведат следните книжења:

Кај наемодавачот:

100 - Трансакциска сметка	5.000,00	
120 -Побар. по долгорочен наем		5.000,00
<i>Книжење на 31.12.2025 година</i>		

Кај наемопримачот:

2825 - Обврс. по долгорочен наем	5.000,00	
100 - Трансакциска сметка		5.000,00
<i>Книжење на 31.12.2025 година;</i>		

Доколку наемопримачот не ја искористи можноста за откуп на преостанатиот дел од вредноста на опремата по поволна цена, тогаш опремата се враќа на наемодавачот, при што ќе се евидентира по нејзината пазарна вредност во износ од 7.000,00 денари.

За наведеното ќе се спроведат следните книжења:

Кај наемодавачот:

012 - Опрема	7.000,00	
120 - Побарувања по основ на наем		5.000,00
748 - Приходи од наемници		2.000,00
<i>Книжење на 31.12.2025 година;</i>		

Кај наемопримачот:

2825 - Обврс. по долгорочен наем	5.000,00	
474 - Друг. расходи од финансирање	2.500,00	
019 - Акумулирана амортизација	22.500,00	
012 - Опрема		30.000,00
<i>Враќена опрема од финансиски лизинг.</i>		

РАБОТНИ ОДНОСИ

дипл.економист Јулија Минковска

ЗАДРШКИ И НАМАЛУВАЊЕ НА ПЛАТАТА НА РАБОТНИКОТ

Правото на работникот на заработувачка плата, како и начинот на утврдување и намалување на платата, односно задржување на платата по било кој основ е регулирано согласно Законот за работни односи ("Службен весник на РСМ" 62/05...267/20, 288/21), Законот за извршување ("Службен весник на РСМ" 72/16; 142/16; 233/18; 14/20) и други подзаконски акти.

ВОВЕД

Работникот има право на заработувачка, плата, согласно со Закон, Колективен договор и Договорот за вработување.

Плаќањето на работата според договорот за вработување, мора секогаш да биде во парична форма.

Во Договорот за вработување, работодавачот треба да ја внесе и висината на основната плата на работникот, односно платата, определена земајќи ги предвид барањата на работното место, за кое работникот склучил договор за вработување.

При исплатата, работодавачот мора да го почитува најнискиот износ определен со колективен договор, во согласност со закон, кој непосредно го обврзува работодавачот.

Во секојдневното работење, работодавачот често пати се соочува со дилемата на кој начин да изврши запирање од платата на работникот (**задршка од плата**), односно да ја намалат платата на одделен работник по некој основ (неизвршување на работни задачи и слично), при што се мешаат поимите "**задршка од плата**" и "**намалување на платата**".

Деловни Информации бр. 4/2023

1. ПЛАЌАЊЕ НА РАБОТАТА

Согласно член 105 од Законот за Работни односи (*во најважниот џексѝ ЗРО*), работникот има право на заработувачка - плата, согласно со закон, колективен договор и договорот за вработување.

Плаќањето на работата по договорот за вработување, мора да биде секогаш во парична форма.

При исплатата, работодавачот мора да го почитува најнискиот износ определен со колективен договор, во согласност со закон, кој непосредно го обврзува работодавачот.

2. ЗАДРЖУВАЊЕ И НАМАЛУВАЊЕ НА ПЛАТАТА НА РАБОТНИКОТ

Согласно член 111 од ЗРО, работодавачот може да го задржи исплаќањето на платата, само во законски определените случаи.

Сите одредби на Договорот за вработување, кои определуваат други начини на задржување на исплатата, **се ништовни и немаат правно дејство.**

Работодавачот не смее своите побарувања кон работникот, без негова писмена согласност, да ги порамни со својата обврска за исплата на платата, а работникот пак не смее да даде согласност, пред настанувањето на побарувањето на работодавачот.

2.1. Ограничување на висината на задршка

Ограничувањето на висината на износот кој може да се задржи од плата е регулирано во член 117 од Законот за извршување, (*во продолжение ЗИ*), каде е наведено дека:

- **Извршувањето врз плата и пензија;**
- **Надоместок наместо плата**, за побарување врз основа на законска издршка;
- **Надоместок на штета** настаната поради нарушување на здравјето или намалување, односно губење на работната способност и
- **Надоместок на штета за загубена издршка**, поради смрт на давачот на издршката,

Деловни Информации бр. 4/2023

може да се спроведе до износот од:

1/2 (една половина), а за

Побарувања по друга основа - до износот од:

1/3 (една третина) на платата или пензијата.

По исклучок, за граѓаните приматели на:

- **Плата** до висина на просечна плата во моментот на изготвување на налогот за извршување,
- **Пензија** до висина на просечната пензија,
- **Надоместок** на трошоци за сместување на лице и надоместок за згрижување на згрижувачко семејство, како и за
- **Децата** корисници на семејна пензија,

Извршувањето се спроведува до:

1/5 (една петина), на платата, пензијата, односно надоместокот.

Оваа Одредба се применува и врз примањата на лица во резервниот состав на армијата и полицијата.

Извршувањата врз примањата на воени и мирно временски воени инвалиди врз основа на инвалиднина, ортопедски додаток и инвалидски додаток, може да се спроведе само за побарувања врз основа на **законска издршка**, надоместок на штета, настаната поради нарушување на здравјето или намалување, односно губење на работната способност и надоместок на штета за загубена издршка, поради смрт на давачот на издршката **и тоа до износот од една половина на тоа примање.**

Извршување врз примањето врз основа на договор за доживотна издршка и доживотна рента, како и врз примањето врз основа на договор за осигурување на животот, може да се спроведе само на делот кој го надминува износот на најниската социјална помош, која се исплатува на подрачјето на кое должникот има живеалиште.

Деловни Информации бр. 4/2023

НАПОМЕНА: На овој начин со задршка на 1/2, 1/3 односно 1/5 од иланиа, долгои се враќа на раии, а еџисииенцијата на раоиикои не е нарушена.

3. ВИДОВИ НА ЗАДРШКИ ОД ПЛАТА

Задршката на исплаќање на платата е механизам утврден со Законот за Работни односи, **со кој на работникот не му се исплатува износот на неговата ефективна нето плата во целост**, во точно определени случаи.

Најчесто задржување од платата на работникот, се врши по основ на:

1. Задршка на плата преку Пребивање;
2. Задршка на плата преку Парична казна;
3. Задршка на плата преку Налог за извршување;
4. Задршка на плата преку Административна забрана;

3.1. Задршка на иланиа преку пребивање - иорамнување

Во случаи кога работникот не го плати износот што му го должи на работодавачот по разни основи, работодавачот **со согласност од работникот**, може да ја надомести штетата преку задршки од платата (*одеднаш или на неколку раии, ако се раои за иголем износ*), да изврши задршка на примениот аванс (*ако така е иределено со акти на раоиодавачои*) или задршка на дадениот заем или друго побарување (*ако е ишоа уиврдено во доџоворои за заем*), со цел да не се води евентуална судска постапка за надоместување на штетата, која ќе ги зголеми трошоците на работникот.

3.1.1. Задржување на иланиа на раоиикои за надомести на ииееи, иредизвикана на раоиодавачои

Согласно член 156 од ЗРО, работникот **кој на работа или во врска со работата**, намерно или од тешка небрежност му предизвика штета на работодавачот **е должен да ја надомести**.

Деловни Информации бр. 4/2023

За утврдување на одговорноста на работникот **потребно е утврдување на висината** на страна на работникот за предизвиканата штета.

Работникот **може да биде ослободен од одговорноста**, само ако се работи за обично невнимание, односно невнимание од особено грижлив и внимателен човек.

Ако повеќе работници предизвикаат штета, се кој меѓу нив е одговорен за оној дел на штетата што ја предизвикал.

Ако за секој работник не е можно да се утврди колкав дел од штетата предизвикал, **сите работници се еднакво одговорни и ја надоместуваат штетата во еднакви делови.**

Ако повеќе работници предизвикале штета со намерно казни во дејствие, за штетата се солидарно одговорни.

Солидарна одговорност значи право на работодавачот да бара надоместување на целокупната штета одбило кој работник, независно од степенот на неговото учество во нејзиното предизвикување.

Со надоместување на штетата од еден работник како должник се гаси облигацијата, но останува правото на должникот што ја исполнил обврската да бара од другите работници (должници), надомест на делот од неговата обврска.

3.1.2. Задржување на платиата на работничкој за надомест на штетата предизвикана на трети лица

Согласно член 156 став, 5 од ЗРО, ако работникот на работа или во врска со работата, **намерно или од крајно невнимание, предизвика штета на трето лице**, работодавачот е должен на тоа лице да му ја надомести штетата, а работникот е должен да ја надомести штетата на работодавачот (**која работодавачот ја надомести на трето лице**), ако штетата ја предизвикал намерно или од крајно невнимание.

Работодавачот не е одговорен за штетата што работникот ќе му ја предизвика на трето лице, ако докаже дека работникот во дадените околности постапувало како што требало.

Во ваков случај се утврдува дали работникот постапувал според правилата на професијата, не само на работодавачот, туку и општите норми засновани на теоријата, искуството и други нормативи од соодветна област.

Деловни Информации бр. 4/2023

Доколку штетата ја сторил намерно или од крајно невнимание, работодавачот има право да бара работникот да му го надомести платениот износ, *во рок од шест месеци* од денот на исплатениот надомест.

Во овој случај, се цени степенот на вината на работникот, односно постоењето свест на работникот за настанување на штетните последици и преземањето на дејствија за нивно отстранување, што значи се согласил со нивното настанување.

3.1.3. Паушално обештетување

Согласно член 157 од ЗРО, ако утврдувањето на висината на штетата би предизвикало несразмерни трошоци, ***обештетувањето може да се определи во паушален износ***, ако случаите на штетните дејствија на работникот и висината на паушалното обештетување се определени со Колективен Договор.

Со Колективен договор за работникот, можат да се определат начинот и условите за намалување или простување од плаќањето на обештетувањето.

Ако на работникот му е предизвикана штета при работа или во врска со работата, работодавачот е должен да му ја надомести штетата, според општите правила на одговорност за надоместок на штетата.

Одговорноста за обештетување на работодавачот се однесува, исто така, и на штетата која работодавачот ја предизвикал со кршењето на правата на работникот, од работниот однос.

Кога управителот ќе утврди дека работник сторил штета, ја констатира состојбата во **записник** и ја утврдуваат висината на штетата. Управителот потоа носи **решение** во кое ја утврдува висината на штетата во парични износи, за секој работник поодделно.

За да може работодавачот своите побарувања кон работникот да ги порамни со својата обврска за исплата на платата, потребна е **согласност од работникот во писмена форма**.

Писмената согласност не смее да биде дадена паушално, пред настанување на штетата (побарувањето на работодавачот).

Деловни Информации бр. 4/2023

Со согласноста, работникот всушност признава дека е виновен за настаната штета и е согласен надоместот на штета што го должи кон работодавачот, да биде задржан од неговата нето плата.

Ако работникот не ја даде оваа согласност, се смета дека работникот не е виновен за настанатата штета, а работодавачот треба да поведе судска постапка, за да ја докаже штетата и сторителот на истата.

НАПОМЕНА: Работниците, секој поединечно даваат изјава за согласност, да се изврши задршка на 1/3, 1/5 од плата, за да ја надоместат штетата.

3.1.3.1. Решение и изјава за надомест на штета предизвикана од работник

Врз основа на член 111 и член 156 од Законот за работните односи ("Службен весник на РМ", 62/05...267/20, 288/21) Управителот на Друштвото _____ на ден _____ 2023 година, го донесе следното:

РЕШЕНИЕ За надомест на штета

Се утврдува штета, предизвикана со тешка небрежност при работењето од страна на работници, вработени во Друштво _____ во висина од **120.000,00 денари.**

Се задолжуваат работниците:

1. _____ од _____, со живеалиште на ул. _____, со ЕМБГ _____;
2. _____ од _____, со живеалиште на ул. _____, со ЕМБГ _____;
3. _____ од _____, со живеалиште на ул. _____, со ЕМБГ _____;

да ја надоместат предизвиканата штета на работодавачот и тоа секој работник одделно, **во износ од 40.000,00.**

Деловни Информации бр. 4/2023

Штетата ќе се надомести на начин што работодавачот своето побарување од предизвиканата штета кон работниците, ќе го пребие со својата обврска за исплата на плата, односно **со задржување на износ од 1/3 од платата на работникот пооделно до конечната исплата на штетата.**

Образложение:

Согласно одредбите од член и 156 од Законот за работни односи, работниците:

_____ од _____,
_____ од _____
_____ од _____

со тешка небрежност при работењето му предизвикаа штета на работодавачот **во висина од 120.000,00 денари.**

(да се опише повредата и настанот како настанала штетата и што пропуштиле работниците да направат, пред да настанала штетата).

Во Друштвото за стоката се задолжени гореспоменатите работници, па од причини што не може да се утврди кој од работниците ја предизвикал штетата, работодавачот одлучи штетата да ја надоместат сите работници на еднакви делови по **40.000,00 денари секој од нив.**

Поради наведените причини, работодавачот одлучи како во диспозитивот на ова решение.

ПРАВНА ПОУКА: Против ова решение работникот има право на приговор до управителот на друштвото, во рок од 8 дена од денот на приемот на истото.

Скопје 05.04.2023 година

Управител

Доставено до:

- Работникот;
- Архива;
- Сметководство.

ИЗЈАВА-СОГЛАСНОСТ

Јас, _____ со адреса на ул. _____ бр. _____ Со ЕМБГ _____, вработен во Друштвото за _____ ДОО Скопје под полна морална одговорност, **ИЗЈАВУВАМ** дека сум согласен/на работодавачот да изврши порамнување на штетата во висина од _____ што му ја предизвикав, утврдена со Решение бр. _____ од 05.04.2023 година и неговата обврска за исплата на плата.

Согласен сум износот од **13.333,00** денари што претставува **1/3 од мојата плата**, да биде задржан, почнувајќи со исплатата на плата за месец **АПРИЛ/2023** година, па се до конечното намирување на штетата, **во висина на 40.000,00 денари.**

Работник _____

3.2. Задршка на ѝлајѝа ѝреку ѝарична казна

Согласно член 84 од ЗРО, во зависност од степенот на одговорноста на работникот, условите под кои е направена повредата на работните обврски и на работниот ред и дисциплина, поранешната работа и однесување на работникот, тежината на повредата и нејзините последици, работодавачот може на работникот **да му изрече парична казна, која не може да биде поголема од 15% од последната исплатена месечна нето плата на работникот, во траење од еден до шест месеци.**

Работодавачот е должен да го наведе основот за доделување на парична казна на работникот и да ја докаже основаноста на причината која ја оправдува паричната казна, со донесување **на Одлука за изрекување на парична казна**, која задолжително се дава во писмена форма, со образложение на основот и причината за изрекување на паричната казна со Правна поука и Приговор.

Одлуката за изрекување на парична казна може да се спроведе по нејзина правосилност **(исѝекоѝ на рокоѝ за ѝриѝовор, ако не е ѝоднесен ѝриѝовор или донесување на вѝоро сѝеѝена Одлука, со која се ѝоѝврдува Одлукаѝа за изрекување на ѝарична казна).**

Деловни Информации бр. 4/2023

НАПОМЕНА: Изречената казна се задржува од платата на работникот, односно неговата плата се намалува за процентот кој е наведен во Одлуката, онолку месеци колку што таа е изречена, за што не е потребна согласност од работникот.

3.3. Задршка на *йлаййайа* преку (Налог за извршување)

Согласно член 141 од ЗИ, наведени се посебни одредби за извршување врз плата, во ситуации кога работникот по други основи се јавува **како должник на физички и правни лица**.

Како други основи каде работникот се јавува како должник се сметаат долгови на работникот за неплатени сметки, должничко-доверителски односи, кои имале правна завршница, а потоа и извршување преку извршител.

НАПОМЕНА: Задршката на плата во овие случаи не може да биде поголема од 1/3 односно 1/5 од ефективната плата на работникот.

Извршителот со налогот за извршување врз плата, определува забрана на определен дел од платата и му наложува на работодавачот кој на работникот - должник му ја исплатува платата, паричниот износ за кој е наложено извршувањето да му го исплати на сметка на извршителот.

Работодавачот е должен да постапи по налогот за извршување и да започне со пренос на средствата со исплатата на наредната неисплатена плата на работникот, онака како што е определено во налогот за извршување.

На работникот може да му се задржува најмногу до 1/2 од платата за:

- **Законска издршка,**
- **На доместок на штета поради нарушување на здравјето и намалување или губење на работната способност.**

Ако во текот на спроведување на извршувањето на работникот му се намали/зголеми платата, извршувањето ќе се спроведува врз новиот износ на платата (**задршката од 1/3 односно 1/2 ќе се пресметува од новиот износ на платата**).

3.3.1. Обврски на работодавачот

Согласно член 143 од ЗИ, начинот на спроведување на налогот за извршување, врз плата, може да се изврши:

1. Кога има повеќе налози за извршување;
2. Кога има промени во статусот на вработувањето на работникот (*работникот преминува кај друг работодавач*).

1) Кога кај работодавачот ќе пристигне нов налог за извршување, а работодавачот веќе спроведува претходен налог за извршување, работодавачот е должен да го извести извршителот, **дека не може веднаш да постапува по вториот налог на извршителот**, за тоа што на истиот работник, веќе врши задршка од плата, по друг налог за извршување.

Пристигнатите налози за извршување, се спроведуваат по оној редослед, по кој пристигнале кај работодавачот.

Ако во ист ден, пристигнат повеќе налози за извршување, тие се спроведуваат **според времето на приемот**.

Кога кај работодавачот ќе пристигне **пресуда за законска издршка** и ако право на законска издршка, спрема ист должник имаат **повеќе лица**, а вкупниот износ на нивните побарувања го надминува делот од платата кој може да биде предмет на извршување и **кој изнесува 1/2 од платата на работникот**, извршувањето се спроведува во корист на секој примател на законската издршка, **сразмерно на висината на нивните побарувања**.

Ова значи дека работодавачот ќе продолжи со запирање на плата од првиот налог и ќе започне со запирање на плата од новиот налог, а износите ќе бидат сразмерни за двата налога и нивниот збир **не може да ја надмине висината на 1/2 од платата на работникот**.

Кога работодавачот веќе спроведува налог за извршување по други основи и пристигне налог за извршување по основ на законска издршка, работодавачот е должен во зависност од висината на издршката да го прекине извршувањето на првиот налог и да започне со спроведување на налогот за законска издршка, за тоа што овој налог има првенство во спроведување.

Деловни Информации бр. 4/2023

Ако износот на законската издршка е помал од 1/3 од платата на работникот, прво се задржува тој износ, а со остатокот на износот до висина од 1/3 од платата, се спроведува првиот налог за извршување.

Работодавачот и во двата случаи е должен да го извести извршителот:

- **За запирање на извршувањето, или**
- **За продолжување на извршувањето во помал износ од претходниот.**

Во пракса, во налогот за извршување или во пресудата за законска издршка, веќе се наведени процентите или износите по кои работодавачот треба да постапи.

2) Во текот на спроведувањето на извршувањето, ако на работникот-должник му престане работниот однос, по било кој основ, работодавачот има обврска за ваквата промена на статусот на работникот, да го извести извршителот, без одлагање.

Ако работникот преминал од еден кај друг работодавач, првиот работодавачот е должен без одлагање со препорачана пратка, да го достави налогот за извршување до работодавачот, кај кого должникот засновал работен однос и за тоа да го извести извршителот.

Налогот за извршување, има дејство спрема вториот работодавач, од денот на доставување на истиот.

3.3.2. Одговорност за пропуштено запирање и исплата на пристигнати рати

Согласно член 146 од ЗИ, работодавачот е должен редовно да го спроведува налогот за извршување, односно утврдениот износ на задршка на плата, од налогот за извршување да го уплатува на сметката на извршителот.

Ако работодавачот не го спроведува редовно налогот за извршување, извршителот има можност од сметката на работодавачот да го префрли на своја посебна сметка, паричниот износ во висината на сите пропуштени рати, за кој е издаден налог за извршување, да го исплати на посебната сметка на извршителот.

Деловни Информации бр. 4/2023

Извршителот пред започнувањето со работа, независно од редовната сметка, треба да отвори посебна сметка, кај еден од носителите на платниот промет, на која ќе се уплатуваат единствено парите од реализираните извршувања и ќе се користи исклучиво за намиравање на доверителите.

Извршителот е должен парите од реализираните извршувања кои се наоѓаат на посебната сметка, да ги пренесе на сметка на доверителот веднаш, односно првиот следен работен ден по релизираното извршување, **но не подолго од 15 дена** од денот на релизираното извршување, во случај на негова болест или други оправдани причини.

Во случај кога е изјавена жалба на решението на судот по приговор за сторени незаконитости при извршувањето или по барањето за одлагање на извршувањето, извршителот ги пренесува парите од посебната сметка по правосилноста на решението, независно од рокот од 15 дена од денот на реализираното извршување.

Ако заради неспроведувањето на налогот за извршување, делумно или целосно, доверителот претрпи штета, работодавачот е одговорен за таквата штета.

3.4. Задршка на плаќања по согласност на должникот (Административна забрана)

Согласно член 147 од ЗИ, забраната ставена на платата на должникот по негова согласност (*административна забрана*), **има правно дејство на налог за извршување врз плата.**

Административна забрана од плата, служи како обезбедување или отплата на рати, кога работникот-должник подига кредит од Банка.

При подигање на кредит, работникот-должник дава согласност дека работодавачот месечно ќе му задржува одреден износ на средства, **кој не може да биде поголем од 1/3 една тртина од неговата плата** и истите ќе ги префрла во Банката, во која работникот-должник, подигнал кредит.

Сите правила и обврски што се однесуваат за спроведување на налогот за извршување се однесуваат и на административната забрана, особено кога кај работодавачот ќе пристигнат повеќе административни забрани.

За било кој вид на задршка на плата работодавачот, мора да има соодветен документ, како што се:

Деловни Информации бр. 4/2023

- Решение за надомест на штета и Изјава од работникот;
- Решение за парична казна на работникот;
- Правосилно извршно решение;
- Изјава за Административна забрана.

4. ПРЕСМЕТКА НА ПЛАТА НА РАБОТНИК СО ИЗРЕЧЕНА ПАРИЧНА КАЗНА

ПРИМЕР: Управителот на Трговско друштво “Хит“ има донесено Одлука за парична казна на работникот “НН” при исплата на плата за месец **АПРИЛ/2023 година**, во висина од **4.465,00 денари** (15% од Нето платата изнесува **29.769,00 денари**).

Пресметката на плата, ќе биде следната:

1. БРУТО ПЛАТА	44.546,00
2. Придонес за задолжително ПИО (1 x 18,8%)	8.375,00
3. Придонес за задолжително здравствено осигурување (1 x 7,5%)	3.341,00
4. Придонес за вработување (1 x 1,2%)	535,00
5. Придонес за дополнително здравствено осигурување (1 x 0,5%)	223,00
6. Вкупно придонеси (2 + 3 + 4 + 5)	12.474,00
7. Бруто плата намалена за придонеси (1 – 6)	32.072,00
8. Даночно намалување за 2023 година	9.038,00
9. Даночна основа за пресметка на данок (7 - 8)	23.034,00
10. Данок на личен доход 10% (9 x 10%)	2.303,00
11. НЕТО ПЛАТА (1 – 6 – 10)	29.769,00
12. Парична казна	4.465,00
13. Ефективна НЕТО плата по задршка (11 – 12)	25.304,00

4.1. Пополнување на МПИН - Пријавата

Пополнувањето на електронскиот образец МПИН се врши на вообичаен (редовен) начин, со исклучок на полето **3.31 – Ефективна нето плата**, во кое наместо Нето плата во износ од **29.769,00 денари**, се внесува износот од **25.304,00 денари** (**Нето плата намалена за износот на паричната казна**).

Деловни Информации бр. 4/2023

1. Поле – 3.0 до поле 3.4		Податоци за осигуреник
2. Поле – 3.5	Траење на стаж во денови	30
3. Поле – 3.6	Ефективна работа - часови	176
4. Поле – 3.7	Износ на ефективна работа	44.546
5. Поле – 3.14	Основица за придонеси	44.546
6. Поле – 3.15	Придонес за ПИОМ	8.375
7. Поле – 3.42	Придонес за здравство	3.341
8. Поле – 3.42	Придонес за допол.здравство	223
9. Поле - 3.44	Придонес за вработување	535
10. Поле - 3.46	Данок на личен доход	2.363
11. Поле - 3.16	Шифра за вид на сигурување	0050
12. Поле - 3.30	Број на пријава/одјава задолж.соц. осигурување	
13.Поле - 3.13	Нето плата	29.769
14.Поле - 3.31	Нето плата по задршка	25.304
15.Поле - 3.32	Број на трансакциска сметка	/

4.2. Насоки за задршки од илџа во МПИН - иресмејкаџа

Врз основа на наведеното, во МПИН пресметките воведена е нова контролна мерка за ефективната нето плата за исплата по вработен: **(поле 3.31 од клиентски софтвер).**

Доколку работодавачот за одреден вработен, внесе нето плата за исплата, помала во однос на законски предвидените ограничувања, **се генерира предупредување (917) – Ефективната нето плата е помала од нето основницата.**

За да се корегира ова предупредување, потребно е пресметката на нето платата да се усогласува постојано, согласно законските одредби, **за задржување на нето платата по разни основи.**

Управата за јавни приходи, ги информира работодавачите, дека непочитувањето на законски пропишаниот максимален износ за задршка од плата се третира како ризик и ризичните работодавачи, ќе бидат контролирани согласно законите.

Деловни Информации бр. 4/2023

Книжење:

1457 - Останати неспомнати побарувања од вработени за изречена парична казна	4.465,00
7694 - Останати неспомнати приходи од наплатени парични казни од вработени	4.465,00
- (по Одлука за утврдена парична казна);	
420 - Вкалкулирани плати	44.546,00
240 - Обврски за плата	44.546,00
- (за пресметка на плата);	
240 - Обврски за плата	44.546,00
2430 - Нето плата	29.769,00
2340 – Данок на личен доход	2.303,00
2343 - Придонес за ПИО	8.375,00
2344 - Придонес за здравств. осигурување	3.341,00
23441 - Дополнителен придонес за здравствено осигурување	223,00
2345 - Придонес за вработување	535,00
- (за пресметка на даноци и придонеси);	
2430 - Нето плата	29.769,00
2340 – Данок на личен доход	2.303,00
2343 - Придонес за ПИО	8.375,00
2344 - Придонес за здравствено осигурув.	3.341,00
23441 – Доп. прид. за здр. осигурување	223,00
2345 - Придонес за вработување	535,00
1000 – Трансакциска сметка	40.081,00
1457 – Останати неспомнати побарувања од вработените за изречена парична казна	4.465,00
- (за исплатена плата, и задршка од плата).	

4.3. Одлука за корисење на задршки од иланда

Изречената парична казна да се задржи од платата на работникот по правосилноста на донесената Одлука и истата да се евидентира како приход на друштвото.

Деловни Информации бр. 4/2023

ОДЛУКА

**за изрекување на парична казна поради кршење
на работниот ред и дисциплина**

Работникот „НН“, вработен на работно место Шеф на продажно оделение, подолг период неоправдано доцни на работно место, со што го прекрши работниот ред и дисциплина, не ги почитува работниот ред и дисциплина според правилата пропишани од страна на работодавачот, поради што му се изрекува парична казна, во висина од 15% од неговата последна исплатена нето плата, во траење од три месеци.

ОБРАЗЛОЖЕНИЕ

Работникот „НН“ во последните три месеци, повеќе пати доцни на работа, без да го оправда своето задоцнување.

Истиот, усно беше опоменуван повеќе пати, но и покрај опомените, доцнењето не работникот продолжува трет месец по ред.

Место, датум

Управител

Правна поука: Работникот има право на Приговор во рок од 8 дена од приемот на Одлуката, до надлежниот орган на друштвото. Поднесениот приговор го одлага извршувањето на Одлуката.

ПЛАТИ И НАДОМЕСТОЦИ

дипл.економист Јулија Минковска

ДОДАТОК НА ПЛАТА НА ВРАБОТЕНИТЕ ВО БУЏЕТСКИТЕ КОРИСНИЦИ НА ЦЕНТРАЛНАТА ВЛАСТ

Утрдување на висината за остварување на правото на додаток на плата на вработените во буџетските корисници на централната власт е регулирано согласно Законот за извршување на буџетот за 2023 година ("Службен весник на РСМ" 282/23), Уредбата за критериуми и начинот на утврдување на висината за остварување на правото на додаток на плата на вработените во буџетските корисници на централната власт ("Службен весник на РСМ" 50/2023).

ВОВЕД

Додатокот на плата, вработените во буџетските корисници од централната власт, може да го остварат заради дополнителниот придонес во извршување на специфични работи и работни задачи, зголемениот обем и сложеност на работа, како и вреднувањето на нивната успешност, компетенциите, унапредувањето на организацијата и стандардизираните процедури на работа, градењето на организациските капацитети, ефикасното извршување на надлежностите и квалитетна услуга во интерес на граѓаните и правните лица, а со тоа и надминување на очекувањата на раководното лице на буџетскиот корисник и/или непосредно претпоставениот административен службеник во исполнувањето и остварувањето на стратешките планови и програми на буџетските корисници од централната власт.

Деловни Информации бр. 4/2023

1. ПРАВО НА ДОДАТОК НА ПЛАТА

Според член 9 од Законот за извршување на буџетот, вработените во буџетските корисници од централната власт, имаат право на додаток на плата, во висина до 30% од износот на основната плата, заради специфичност на работите и работните задачи и зголемен обем на работа, но доколку во буџетот на буџетскиот корисник се обезбедени средства за оваа намена.

Овој додаток ќе се исплатува, почнувајќи со исплатата на платата за месец Март 2023 година.

Додатокот на плата **не се исплаќа** на вработените во буџетскиот корисник од централната власт на кои им е утврдено правото на додаток на плата со посебен закон и/или колективен договор, освен додатоците на плата за ноќна работа, работа во смени, работа за време на неделен одмор, работа за време на празници утврдени со закон и работа подолго од полното работно време.

Во врска со додатокот на плата, потребно е да се истакне членот 10 од законот, според кој:

- ❖ **На вработените во буџетските корисници од централната власт, кои работат во органите и структурите за управување со инструментот за претпристапна помош ИПА и правото на плата го остваруваат под услови и критериуми утврдени со Законот за административни службеници, имаат право на додаток на плата во висина од 15% од износот на основната плата,**
- ❖ **Вработените во буџетскиот корисник, кој е надлежен за извршување на мерките за директни плаќања во земјоделството и руралниот развој и спроведување на мерките за државна помош во земјоделството, имаат право на додаток на плата, во висина од 15% од износот на основната плата.**

1.1. Утврдување на висината на додатокот за плата

Согласно член 3 од Уредбата за утврдување на поблиските критериуми и начинот на утврдување на висината за остварување на правото на додаток на плата, на вработените во буџетските корисници на централна власт *(во продолжение Уредба-*

Деловни Информации бр. 4/2023

та), вработените во буџетските корисници на централната власт го остваруваат правото на додаток на плата **во висина до 30% од износот на основната плата**, само доколку во Буџетот на буџетскиот корисник, во делот наменет за плати, има обезбедено средства за оваа намена.

Обезбедените средства за оваа намена, подразбираат дека месечното барање за исплата на плата не е поголемо од месечното право на трошење, утврдено без планираните средства за нови вработувања и унапредувања.

Висината на додатокот на плата, изразен во проценти од основната плата на вработените, кај буџетските корисници, во зависност од критериумите, изнесува:

- **За специфичност на работи и работни задачи - 15%;**
- **За зголемен обем на работа - 15%.**

Висината на додатокот на плата, може да се утврдува и **кумулятивно**, врз основа на утврдените критериуми, при што вкупниот додаток на **плата, може да изнесува до 30%** од износот на основната плата.

По исклучок, висината на додатокот на плата, во зависност од обезбедените средства во буџетскиот корисник, **може да изнесува помалку од 15%.**

Додатокот на плата, не се исплатва на:

- ❖ *Вработените во буџетскиот корисник од централната власт на кои им е утврдено право на додаток на плата со посебен закон и/или колективен договор, освен додатоците на плата за ноќна работа, работа во смени, работа за време на неделен одмор, работа за време на празници утврдени со закон и работа подолго од полното работно време.*

1.2. Утврдување на специфичност на работите и работните задачи

Согласно член 5 од Уредбата, специфичност на работите и работните задачи, опфаќа:

Деловни Информации бр. 4/2023

1. Извршување на посеопфатни работи и работни задачи, во однос на работите и задачите, кои вообичаено се извршуваат;
2. Постојана достапност на вработениот на раководното лице на буџетскиот корисник или на непосредно претпоставениот раководен административен службеник;
3. Извршување на работни задачи, во скратени рокови и постоење на потреба од итно постапување;
4. Извршување на работи и работни задачи, поврзани со класифицирани информации;
5. Подготовка на стратешки документи, анализи и извештаи од сложен карактер од надлежност на буџетскиот корисник, поврзани со спроведувањето на владините политики и
6. Извршување на работи и работни задачи поврзани со процесите за дигитализација, односно развој на ИКТ општество.

Зголемен обем на работа, опфаќа:

1. Значително зголемен обем на работни задачи, поради недоволен број на вработени и одлив на кадар во организационата единица;
2. Извршување на работи и работни задачи на отсутен работник, во текот на подолг временски период, а при тоа нема вработено лице за негова замена на определено време;
3. Извршување на дополнителни работи и работни задачи, врз основа на задолжение во писмена форма, решение или овластување, а кои не се во описот на работното место;
4. Учество во работни групи, комисии, комитети или тела за кои со општ или посебен пропис/акт не е определен надоместок за учество во работата на истите;
5. Извршување на работни задачи кои произлегуваат од проектни активности во организационата единица и

Деловни Информации бр. 4/2023

- 6. Учество во работни групи за подготовка на преговарачките позиции за преговори за пристапување на Република Северна Македонија во Европската Унија.**

1.3. Доставување предлог за исплата на додатокот за плата

Согласно член 7 од Уредбата, предлог за остварување на правото на додаток на плата, може да поднесе непосредно претпоставениот административен службеник, раководниот административен службеник, секретарот и раководното лице на буџетскиот корисник.

Предлогот се поднесува до секретарот, односно до раководното лице на буџетскиот корисник, **најдоцна до 25-ти во месецот за тековниот месец.**

Предлогот се поднесува на пропишан образец, кој е даден во прилог и е составен дел на оваа уредба.

Раководното лице на буџетскиот корисник одлучува по предлогот, **при што додатокот на плата се утврдува за најмногу 30% од вработените во буџетскиот корисник, без избраните, именувани и назначени лица.**

Раководното лице на буџетскиот корисник, **одлучува по предлогот со решение**, со кое се утврдува висината на износот на додатокот на плата, изразен во проценти, поединечно по вработен во буџетскиот корисник или донесува решение со кое се отфрла предлогот за остварување на правото на додаток на плата.

Деловни Информации бр. 4/2023

Врз основа на член 7 став (1) од Уредбата за утврдување на буџетски корисници од централната власт, поблиски критериуми и начинот на утврдување на висината за остварување на право на додаток на плата на вработените во буџетските корисници на централната власт („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр.../23), во својство на непосредно претпоставен административен службеник/раководен административен службеник/секретар/ раководно лице на институцијата, поднесувам/

ПРЕДЛОГ

ЗА ОСТВАРУВАЊЕ НА ПРАВОТО НА ДОДАТОК НА ПЛАТА ЗА
МЕСЕЦ _____ 2023 ГОДИНА/

за вработениот _____, распореден на работно место во Сектор _____, одделение _____, со звање _____.

Додатокот на плата за вработениот и висината на истиот се предлага по основ на следните критериуми:

Образложение на Предлогот:

Овој предлог го поднесувам до секретарот/раководното лице на институцијата

ПОДНОСИТЕЛ НА ПРЕДЛОГ

/име, презиме и потпис/

ПЛАТИ И НАДОМЕСТОЦИ

дипл.економист Марика Лекоска

П Л А Т И ЗА МЕСЕЦ АПРИЛ 2023 ГОДИНА

Просечна исплатена месечна БРУТО плата по вработен за 2023 година (за даноци и придонеси)	49.397,00
НАЈНИСКА основица за ДАНОЦИ И ПРИДОНЕСИ 50% од просечна месечна бруто плата, исплатена во РМ за 2023 година, за образец (МПИН)	24.699,00
НАЈВИСОКА основица за пресметка на придонеси за 2023 година (16 просечни бруто плати – (16 x 49.397)	790.352,00
<u>Даночно МЕСЕЧНО намалување за 2023 година</u>	<u>9.038,00</u>
<u>Дневница за службени патувања од 20.04.2023</u>	<u>2.721,00</u>
Просечна исплатена месечна НЕТО плата по вработен за 2022 година	31.859,00
Просечна исплатена месечна БРУТО плата по вработен за 2022 година	47.637,00

1. ПРОСЕЧНО ИСПЛАТЕНА МЕСЕЧНА БРУТО ПЛАТА ПО ВРАБОТЕН ЗА 2023 ГОДИНА

Просечно исплатена месечна **БРУТО** плата по работник во РС Македонија, за 2023 година, изнесува:

43.509,00 денари.

Просечната плата се користи за утврдување на најниската и највисоката основица за пресметка на придонесите од задолжително социјално осигурување и тоа за пресметките за плата, кои се однесуваат за период **ЈАНУАРИ - ДЕКЕМВРИ 2023 година.**

Деловни Информации бр. 4/2023

**2. НАЈНИСКА ОСНОВИЦА ЗА ПРЕСМЕТКА
НА ДАНОЦИ И ПРИДОНЕСИ**

2.1. Најниска основица за вработени лица

Согласно член 15 од Законот за придонеси од задолжително социјално осигурување (“Службен весник на РМ” 142/08...171/17; 35/18; 247/18, 251/22), **Основица** за пресметување и плаќање на придонесите од плата, односно основица за осигурување за тековната година, **не може да биде пониска од 50%** од просечна плата по работник во РС Македонија, **објавена во Јануари во тековната година**, според податоците на ДЗС, која за 2023 година, изнесува:

24.699,00 денари (49.397,00 x 50%).

2.2. Најниска основица за самовработени лица

САМОВРАБОТЕНИ ЛИЦА – вршиџел на самостојна економска дејност (џаксисти, занаетџии)

24.699,00 денари;

САМОВРАБОТЕНИ ЛИЦА – вршители на професионална и друга интелектуална дејност (адвокати, ноџари, извршиџели)

49.397,00 денари;

САМОВРАБОТЕНИ ЛИЦА – вршиџел на професионална и друга интелектуална дејност (адвокати, ноџари, извршиџели) до истекот на првата година на отпичнување на дејност:

24.699,00 денари.

**3. НАЈВИСОКА ОСНОВИЦА ЗА ПРЕСМЕТКА
НА ДАНОЦИ И ПРИДОНЕСИ**

3.1. Највисока основица за вработени лица

Согласно член 16 од Законот за придонеси од задолжително социјално осигурување, **НАЈВИСОКА месечна основица** за пресметување и уплата на придонесите за примањата од работен однос е износот **од (16) шеснаесет просечни плати**, кој износ за 2023 година, изнесува:

790.352,00 денари (16 x 49.397,00 денари).

Деловни Информации бр. 4/2023

3.2. Највисока основица за самовработени лица

НАЈВИСОКА МЕСЕЧНА ОСНОВИЦА за пресметување и уплата на придонесите за самовработено лице е износот од (12) дванаесет просечни плати.

592.764,00 денари (12 x 49.397,00 денари).

3.3. Највисока основица за вработени лица за извршен член на одбор на директори, Член на управен одбор, односно управител во трговско друштво

НАЈВИСОКА МЕСЕЧНА ОСНОВИЦА за пресметување и уплата на придонесите за примањата на Извршен член на одбор на директори во трговско друштво, член на управен одбор во трговско друштво, односно управител во трговско друштво, е износот од (16) шеснаесет просечни плати, кој за 2023 година, изнесува.

790.352,00 денари (16 x 49.397,00 денари).

3.4. Највисока основица за лице корисник на паричен надоместок, за време на привремена невработеност

Највисока месечна основица за пресметување и уплата на придонеси за тековната година за лице корисник на паричен надоместок за време на привремена невработеност, **изнесува 80% од просечната плата** по работник во Република Македонија објавена во јануари во тековната година, според податоците на Државниот завод за статистика.

39.518,00 денари (49.397,00 денари x 80%).

НАПОМЕНА: На износот, повисок од највисоката месечна основица, не се пресметуваат и уплатуваат придонеси, додека на разликата над највисоката основица, се пресметува Данок на личен доход.

Деловни Информации бр. 4/2023

**4. ПРЕГЛЕД НА НАЈНИЗОК И НАЈВИСОК
ИЗНОС НА ПРИДОНЕСИ**

ПРИДОНЕСИ	Стај- ка	Најнизок износ	Највисок износ
Придонес за пензиско и инва- лидско осигурување за месец <i>АПРИЛ/2023 година</i> , по вработен	18,8%	4.643,00	148.586,00
Придонес за здравствено осигу- рување за месец <i>АПРИЛ/2023 го- дина</i> по вработен	7,5%	1.852,00	59.276,00
Придонес за вработување за месец <i>АПРИЛ/2023 година</i> по вработен	1,2%	296,00	9.484,00
Придонес за професионално за- болување за месец <i>АПРИЛ/2023 година</i> , по вработен.	0,5%	123,00	3.95200
ВКУПНО ПРИДОНЕСИ:	28%	6.914,00	221.298,00

5. МИНИМАЛНА ПЛАТА

Согласно Законот за минималната плата во РМ (“Служ-
бен весник на РМ” 11/12; 30/14; 100/14 пт; 180/14; 81/15; 129/15;
132/17; 140/18; 124/19; 239/19; 41/22), висината на минималната
плата во Република Македонија:

Р.бр	Период на важност	Нето	Бруто	Сл. Весник на РСМ
1.	01.01.2020 – 31.03.2020	14.500,00	21.107,00	239/2019 Закон
2.	01.04.2020 – 30.06.2020	14.500,00	21.107,00	88/2020 Уредба
2.	01.07.2020 – 31.03.2021	14.934,00	21.776,00	75/2020 Објава
3.	01.04.2021 – 31.03.2022	15.194,00	22.146,00	80/2021 Објава
4.	01.03.2022 – 28.02.2023	18.000,00	26.422,00	41/2022 Закон
5.	01.03.2023 – 28.02.2024	20.175,00	29.739,00	558/2023 Објава

Деловни Информации бр. 4/2023

6. ПРЕСМЕТУВАЊЕ НА ДАНОК НА ЛИЧЕН ДОХОД

6.1. Сџајки за пресметување на данок на личен доход (од 01.01.2023 до 31.12.2023 година)

Согласно член 11 од Законот за данок на личен доход (“Службен весник на РМ” 241/2018; 275/19; 290/20, 85/21, 274/22) данокот на личен доход за доход од работа, се плаќа со примена на две даночни стапки согласно даночната основа и тоа:

- Пройишана сџајка во износ од 10% или*
- Пресметана сџајка од 11,1111%.*

6.2. Даночно намалување

Согласно член 10 став 1 точка 2 од Законот за Данок на личен доход, **Даночното намалување за 2023 година**, на месечно и годишно ниво, изнесува:

<i>Период</i>	<i>2023 година</i>
<i>Месечно</i>	<i>9.038,00</i>
<i>Годишно</i>	<i>108.456,00 (9.038 x 12)</i>

7. СТАПКА НА ТРОШОЦИ НА ЖИВОТ –ИНФЛАЦИЈА- И ПРАВО НА ПОРАСТ НА ПЛАТИТЕ

Врз основа на членот 10 од Законот за исплата на платите во Република Македонија („Службен весник на РМ” 70/94; 62/95; 33/97; 50/01; 26/02; 46/02; 37/05; 121/007; 161/08; 92/09; 97/10; 11/12; 26/13; 170/13; 139/14; 147/15, 202/19) **Министерството за труд и социјална политика, објавува:**

1. Стапката на трошоците за живот за месец **МАРТ/2023** година, во однос на месец **ФЕВРУАРИ/2023**, според податоците на ДЗС бр. 4.1.23.31 од 07.04.2023 година, изнесува: **(-0,1%)**.
2. Исплатата на платите за месец **МАРТ/2023** во однос на месец **ФЕВРУАРИ/2023** година, изнесува: **(0,30%)**.

Деловни Информации бр. 4/2023

**8. РАБОТНИ ЧАСОВИ КОИ СЕ КОРИСТАТ ЗА
ПРЕСМЕТУВАЊЕ НА РАБОТНИОТ СТАЖ**

Работните часови за месец **АПРИЛ/2023** година, изнесуваат:

160 часа.

9. ПРОСЕЧНА БРУТО ПЛАТА ЗА 2023 година

9.1. Просечна исплаќена месечна БРУТО плата по вработен за месец (II/2023), а се однесува за месец АПРИЛ/2023 година, изнесува:

50.486,00 денари,

(Соопштение на Државниот Завод за статистика на Република Македонија бр. 4.1.23.37 од 20.04.2023).

9.2. Просечна исплаќена месечна БРУТО ПЛАТА по вработен во претходните четири месеци (XII-I-II/2022/23 година), а се однесува месец АПРИЛ/2023 година изнесува:

50.903,00 денари,

(Соопштение на Државниот Завод за статистика на Република Македонија бр. 4.1.23.37 од 20.04.2023).

10. ПРОСЕЧНА НЕТО ПЛАТА ЗА 2023 година

10.1. Просечна исплаќена месечна НЕТО плата по вработен за месец (I/2023), а се однесува за месец АПРИЛ/2023 година, изнесува:

33.720,00 денари,

(Соопштение на Државниот Завод за статистика на Република Македонија бр. 4.1.23.36 од 20.04.2023).

10.2. Просечна исплаќена месечна НЕТО ПЛАТА по вработен во претходните четири месеци (XII-I-II/2022/23 година), а се однесува месец АПРИЛ/2023 година изнесува:

34.008,00 денари,

(Соопштение на Државниот Завод за статистика на Република Македонија бр. 4.1.23.36 од 20.04.2023).

Деловни Информации бр. 4/2023

11. НАДОМЕСТОЦИ ОД ПЛАТА

11.1. Надоместоци од плата за ОПШТЕСТВЕНИ И МЕШОВИТИ правни лица, со повеќе од 49% општествен капитал

Просечна исплатена месечна нето плата по вработен за месец (II/2023), а се однесува за месец АПРИЛ/2023 година изнесува:

33.720,00 денари,

Согласно член 9 од Законот за исплата на платите во РМ, работодавецот може да врши исплата на следните надоместоци, согласно **ОСНОВИЦАТА** од 33.720,00 денари:

За ОПШТЕСТВЕНИ правни лица

РЕГРЕС ЗА ГОДИШЕН ОДМОР
20.232,00 денари (60% од основицата) (33.720,00 x 60%) Се пресметува и плаќа Данок на личен доход 11,1111%
ОТПРЕМНИНАТА ПРИ ЗАМИНУВАЊЕ НА РАБОТНИК ВО ПЕНЗИЈА
67.440,00 денари (двократен износ од основицата) (2 x 33.720,00) Ослободен од Данок на личен доход до 67.440,00 денари
ОДВОЕН ЖИВОТ ОД СЕМЕЈСТВОТО
20.232,00 денари (60% од основицата) (33.720 x 60%) Ослободен од Данок на личен доход до 20.232,00 денари.

11.2. Надоместоци од плата за ПРИВАТЕН СЕКТОР

Просечна исплатена месечна **НЕТО ПЛАТА** по вработен во претходните три месеци (XII-I-II/2022/23 година), а се однесува за месец АПРИЛ/2023 година, изнесува:

34.008,00 денари.

Износот 34.008,00 денари, претставува **ОСНОВИЦА** за пресметување на следните надоместоци за **ПРИВАТНИ правни лица:**

“ЕУРО КОНСАЛТ ПЛУС”

Деловни Информации бр. 4/2023

РЕГРЕС ЗА ГОДИШЕН ОДМОР
<p>НАЈНИЗОК износ за исплата на Регрес за годишен одмор за месец АПРИЛ/2023 година, се исплатува во висина <i>од најмалку 40% од основицата</i>, под услов работникот да работел најмалку 6 месеци во календарската година, кај ист работодавач и изнесува:</p> <p>13.603,00 денари во НЕТО износ (34.008,00 x 40%)</p> <p><u>Согласно колективен договор на ниво на дејност или КД на ниво на работодавач може да се утврди регрес во поголем износ од износот согласно ОКДПСОС.</u></p>
<p>ДАНОЧНО ПРИЗНАТ РАСХОД ВО ДАНОЧЕН БИЛАНС 40.389,00 денари (50.486,00 x 80%) (80% од просечна месечна БРУТО плата по работник во РМ објавена до денот на исплатата) Се пресметува и плаќа Данок на личен доход по стапка од 11,111%</p>
<p>ОТПРЕМНИНА ПРИ ЗАМИНУВАЊЕ НА РАБОТНИК ВО ПЕНЗИЈА 68.016,00 денари (двокрашен износ од основицата (2 x 34.008) Ослободен од Данок на личен доход до 68.016,00 денари</p>
<p>ЈУБИЛЕЈНА НАГРАДА 34.008,00 денари (во висина на основицата), за најмалку 10 години поминали кај исти работодавец Се пресметува и плаќа на Данок на личен доход 11,111%</p>
<p>ОДВОЕН ЖИВОТ ОД СЕМЕЈСТВОТО 20.405,00 денари 60% од основицата – (60% од 34.008,00) Ослободен од Данок на личен доход до 20.405,00 денари.</p>
<p>ДНЕВНИЦИ ЗА СЛУЖБЕНИ ПАТУВАЊА ВО ЗЕМЈАТА 2.721,00 денари 8% од основицата (8% од 34.008,00) Ослободен од Данок на личен доход до 2.721,00 денари.</p>

Деловни Информации бр. 4/2023

ДНЕВНИЦИ ЗА СЛУЖБЕНИ ПАТУВАЊА ВО СТРАНСТВО
<ul style="list-style-type: none">➤ 50% од утврденаџа дневница, ако се поднесе сметка за сместување, како и во случаи кога сместувањето не паѓа на товар на органот на Управата;➤ 20% од утврденаџа дневница, ако издатоците за сместувањето и исхраната не паѓаат на товар на органот на управата; и➤ 5% од утврденаџа дневница, ако издатоците за стручно оспособување и усовршување не паѓаат на товар на органот на државната управа, а престојот е над 30 дена. Под стручно усовршување се подразбира посета на семинари, курсеви, симпозиуми и други видови средби организиарани во странство на мултилатерална и билатерална основа.
ПОМОШ ВО СЛУЧАЈ НА СМРТ НА РАБОТНИК
102.024,00 денари во висина од ТРИ основици (3 x 34.008,00) Ослободен од Данок на личен доход до 102.024,00 денари.
ПОМОШ ВО СЛУЧАЈ НА СМРТ НА ЧЛЕН НА СЕМЕЈСТВО
68.016,00 денари во висина од ДВЕ основици (2 x 34.008,00 денари) Ослободен од Данок на личен доход до 68.016,00 денари.
ПОМОШ ВО СЛУЧАЈ НА ЕЛЕМЕНТАРНИ НЕПОГОДИ
34.008,00 денари (во висина на основицаџа) Ослободен од Данок на личен доход до 34.008,00 денари.
КОРИСТЕЊЕ НА СОПСТВЕНО ВОЗИЛО ЗА СЛУЖБЕНИ ЦЕЛИ
(во висина до 30% од цената на литар гориво за соодветно возило по поминат километар). Ослободено од Данок на личен доход во висина, најмногу до 3.500,00 денари по возило, месечно.
НАДОМЕСТ ПРИ СЕЛИДБА НА ВРАБОТЕН ЗА ПОТРЕБИТЕ ЗА РАБОТОДАВАЧОТ
(во висина на стварни трошоци) Се пресметува и плаќа на Данок на личен доход по стапка од 11,1111%

Деловни Информации бр. 4/2023

ТРОШОК ЗА ОРГАНИЗИРАНА ИСХРАНА ЗА /2023
6.372,00 денари (во висина од 20% од просечна нето плата, исплатена во претходната 2022 година (31.859,00 x 20%) Се ѝресмејува и ѝлаќа на Данок на личен доход НАД 6.372,00 денари.
НЕПРЕКИНАТО БОЛЕДУВАЊЕ ПОДОЛГО ОД 6 МЕСЕЦИ
(поради повреда на работа и професионално заболување) 33.768,00 денари; Во висина од една просечна месечна нето плата исплатена по работник во РСМ за последните три месеци Се ѝресмејува и ѝлаќа на Данок на личен доход ѝо сѝајќа од 11,1111%

**12. НАЈВИСОК ИЗНОС НА НАДОМЕСТ ЗА БОЛЕДУВАЊЕ
што го исплатува Фондот за здравствено осигурување**

Согласно член 17 од Законот за здравствено осигурување („Службен весник на РМ” 25/00...77/21), највисокиот износ на надоместокот за боледување што се исплаќа на товар на ФЗО во 2023 година, изнесува ЧЕТИРИ просечни месечни нето плати исплатени во РМ во претходната 2022 година изнесува:
127.436,00 денари. (4 x 31.859,00 денари)

13. НАЈВИСОК ИЗНОС НА ПЕНЗИЈА за 2023 ГОДИНА

Највисокиот износ на пензија, според статистичките податоци на Фондот за пензиско и инвалидско осигурување за 2023 година, изнесува:
69.803,00 денари.

Деловни Информации бр. 4/2023

14. РЕФУНДИРАЊЕ НА СРЕДСТВАТА

за ујлашени придонеси за ИНВАЛИДНИ ЛИЦА

Согласно Упатството за начинот на пресметка и исплата на плати и поврат на придонеси од задолжително социјално осигурување за вработени во заштитни друштва, инвалидни лица кога самостојно вршат дејност како трговци-поединци и други работодавачи кои имаат вработено инвалидно лице, МТСП врши рефундирање на уплатените средства до висина не поголема од 2 (две) просечни нето илаша исплашени во РМ во претходниот месец, кој за месец АПРИЛ 2023 година изнесува (2 x 33.943,00 денари)

67.886,00 денари.

15. МЕСЕЧЕН НАДОМЕСТОК

на членови на Орѓани на управување

Согласно член 9 став 1 точка 4 од Законот за данок на добивка („Службен весник на РМ“ 25/00...151/21), **МЕСЕЧНИОТ** надоместок на членовите на органи на управување се исплатува во висина од 50% од *Просечната Бруто илаша, исплашена во претходната 2022 година во РСМ во висина од:*

23.819,00 денари (50% од 47.637,00 денари).

16. Надоместоци на илаша за време на БОЛЕДУВАЊЕ

ПРИВАТЕН сектор

Согласно член 31 од Општиот колективен договор за приватен сектор од областа на стопанството („Службен весник на РМ“ 150/12; 189/13; 115/14 пт; 119/15; 150/16), работникот има право на *надомест на илаша – боледување – која се исплатува од страна на работодавачот и тоа:*

Времетраење на боледување	Право на надомест
До 15 дена	70% од основицата
Над 15 дена, почнувајќи од првиот ден на боледувањето, за сите денови	90% од основицата

Деловни Информации бр. 4/2023

Над 30 дена, кога боледувањето го плаќа работодавачот	90% од основицата
--	--------------------------

ОСНОВИЦА просечен месечен износ на исплатена плата на која е илајџен придонес за здравствено осигурување за последниите 12 месеци.

17. ИСПРАТНИНА ПРИ ТЕХНОЛОШКИ ВИШОК

1. Согласно член 97 од Законот за работни односи (“Службен весник на РМ” 62/05...27/16; 120/18; 110/19; 267/20; 151/21; 288/21), во случај на откажување на договорот за вработување од деловни причини (технолошки вишок), работодавачот е должен на работникот да му исплати **испрајнина** во следните случаи:

<i>Години поминаа во работен однос</i>	<i>Висина на илајџа</i>
До 5 години	Една плата
Од 5 до 10 години	Две и пол плати
Од 10 до 15 години	Три и пол плати
Од 15 до 20 години	Четири и пол плати
Од 20 до 25 години	Шест плати
Над 25 години	Седум плати

<i>Испратнина за 2023</i>	<i>Просечна Нето плата по работник во претходниот месец</i>	<i>Најнизок износ на испратнина</i>
1	2	3 (2x50%)
ЈАНУАРИ/2023	33.104,00	16.552,00
ФЕВРУАРИ/2023	33.011,00	16.506,00
МАРТ/2023	34.364,00	17.182,00
АПРИЛ/2023	33.943,00	16.972,00

НАПОМЕНА 1: Просечната нето плата на работникот во последните шест месеци пред отказот и истата **да не биде помала од 50%** од просечната нето плата исплатена по работник во РМ, во последниот месец пред отказот.

Деловни Информации бр. 4/2023

НАПОМЕНА 2: Работен однос, се смета времето поминато во работен однос кај исти работодавач и работниот однос кај претходниот работодавач, на кој поради настаната статусна промена, правен следбеник е последниот работодавач.

НАПОМЕНА 3: Испратнината се исплатува со денот на престанокот на работниот однос.

НАПОМЕНА 4: Не се пресметува и плаќа Данок на личен доход.

18. НАДОМЕСТОК ЗА ПРАКТИКАНТСКА РАБОТА

Согласно член 8 од Законот за Практиканство (Службен весник на РС Македонија, 98/19, 103/21), практикантот за време на практиканската работа кај работодавачот *има право на МЕСЕЧЕН надоместок кој се исплаќа од страна на работодавачот.*

Висината на месечниот надоместок *се утврдува во НЕТО износ за полно работно време* во зависност од времетраењето на периодот на практикантската работа и тоа:

- * Од 42% до 74% од **МИНИМАЛНАТА НЕТО ПЛАТА**, за практикантска работа **ДО ТРИ месеци**; и
- * Во висина на **МИНИМАЛНАТА НЕТО ПЛАТА** утврдена согласно со Закон, за практикантска работа **НАД ТРИ месеци**, сметано од четвртиот месец.

Минимална НЕТО плата 20.175,00 денари.

Се пресметува и плаќа:

- Придонес врз основа на инвалидност и телесно оштетување, причинето со повреда на работна или професионална болест од 4% од основицата за пресметка на придонеси и даноци од плата.
- Додолжителен придонес за задолжително здравствено осигурување за случај на повреда на работна и професионално заболување од 0,5% од основицата за пресметка на придонеси и даноци од плата.
- Данок на личен доход во висина од 11,1111%.

Деловни Информации бр. 4/2023

19. НАДОМЕСТОК ЗА ПРАКТИЧНА ОБУКА НА УЧЕНИЦИ И СТУДЕНТИ

Согласно член 12 став 1 точка 14 од Законот за данок на личен доход, данокот на доход, **не се плаќа за:**

Надоместокот за практична обука на ученици и студенти, во висина до 8.000 денари месечно:

Во случај на исплата на надоместокој за практична обука на ученици и практична настава на студентите, над 8.000 денари се пресметува и плаќа Данок на личен доход во висина од 11,111%.

Согласно член 8 став 1 точка 1 од Законот за придонеси, учениците и студентите се обврзници за плаќање придонес врз основа на инвалидност и телесно оштетување причинето со повреда на работа или професионална болест за време на практична обука од 4%, а обврската за пресметка и уплата на придонесот паѓа на товар на установата од областа на образованието.

20. ДОДАТОЦИ НА ПЛАТА

Согласно член 24 од Општиот Колективен договор за приватен сектор од областа на стопанството („Службен весник на РМ“ 150/12; 189/13; 119/15; 150/16), **основната плата на работникот се зголемува по час најмалку за:**

- *Прекувремена работа..... 35%*
- *Работа ноќе..... 35%*
- *Работа во три смени 5%*
- *Работа во ден на неделен одмор.....50%*

За работа во денови на празници и неработни денови утврдени со закон, работникот има право на надомест на платата, што му припаѓа кога во тие денови не работи и плата за поминатите часови на работа **зголемена за 50%**. Додатоците меѓусебно **не се исклучуваат**.

Правото на зголемен надоместок по основ на работа во три смени, работникот го остварува само за ефективно поминато работно време, во смени.

НАПОМЕНА: Основната плата на работникот, се зголемува за 0,5% за секоја година работен стаж.

Деловни Информации бр. 4/2023

21. НАДОМЕСТ ОД ПЛАТА ЗА ЈАВЕН СЕКТОР

Согласно Законот за извршување на Буџетот на РМ за 2023 година ("Службен весник на РМ" 282/22), на буџетските корисници им се исплатуваат следните надоместоци:

<p>НАДОМЕСТОК ЗА ОДВОЕН ЖИВОТ ОД СЕМЕЈСТВОТО 10.202,00 денари (30% од просечна Месечна Нето плата, исплатена во РМ во претходни три месеци) (30% x 34.008,00) (Ослободен од Данок на личен доход до 10.202,00 денари);</p>
<p>ПОМОШ ВО СЛУЧАЈ НА СМРТ НА РАБОТНИК 67.440,00 денари (двокраен износ на просечна месечна нето плата по работник во Републиката објавена на деној на исплата) (2 x 33.720,00) (Ослободен од Данок на личен доход до 67.440,00 денари);</p>
<p>ПОМОШ ВО СЛУЧАЈ НА СМРТ НА ЧЛЕН НА СЕМЕЈСТВО 33.720,00 денари (во висина на просечна месечна нето плата по работник во Републиката објавена на деној на исплата) (Ослободен од Данок на личен доход до 33.720,00 денари);</p>
<p>ЈУБИЛЕЈНА НАГРАДА НЕ Е ПРОПИШАНА (за најмалку 10 години работа кај исти работодавач) (Согласно Законот за извршување на Буџетот на РМ за 2023 година).</p>
<p>ДНЕВНИЦИ ЗА СЛУЖБЕНИ ПАТУВАЊА ВО ЗЕМЈАТА НЕ СЕ ПРОПИШАНИ. (Согласно Законот за извршување на Буџетот на РМ за 2023 година од 01.01.2023 година)</p>
<p>ОТПРЕМНИНА ПРИ ЗАМИНУВАЊЕ НА РАБОТНИК ВО ПЕНЗИЈА 67.440,00 денари (2 x 33.720,00) (двокраен износ од просечна Месечна Нето плата, по работник исплатена во РМ до деној на исплата Ослободен од Данок на личен доход до 67.440,00 денари.</p>

Деловни Информации бр. 4/2023

РЕГРЕС ЗА ГОДИШЕН ОДМОР

(Согласно член 21 од Гранскиот Колективен договор за Органи на државна управа, Стручни служби на Влада на РМ, Судовите, Јавните обвинителства, Казнено-поправните и воспитно поправните установи, Државно правобранителство, општините, градот и општините на градот Скопје Агенциите, Фондовите и други органи основани од Собранието на РМ (“Службен весник на РМ” 51/20, 172/21), вработениот **има право** на регрес за годишен одмор, во висина од најмалку:

9.000,00 денари НЕТО,

под услов вработениот да работел најмалку шест (6) месеци, во календарската година кај работодавачот.

**НОВОГОДИШЕН НАДОМЕСТОК
НЕ Е ПРОПИШАН).**

(Согласно Законот за извршување на БУЏЕТОТ на РМ за 2023 година,

**НАДОМЕСТ ЗА БОЛЕДУВАЊЕ
ПОДОЛГО ОД 6 МЕСЕЦИ**

Согласно член 14 од Законот за Извршување на Буџетот за 2023 година, во висина од една просечна месечна нето плата (во Органот каде што е вработен).

(Се пресметува и плаќа на Данок на личен доход по стапка од 11,1111%).

**НАДОМЕСТ НА ТРОШОЦИ ЗА СЕЛИДБА ЗА ПОТРЕБИТЕ
НА РАБОТОДАВАЧОТ**

(во висина на стварни направени трошоци).

(Се пресметува и плаќа на Данок на личен доход по стапка од 11,1111%).

**НАДОМЕСТ НА ТРОШОЦИ ЗА ХРАНА И ПРЕВОЗ
ЗА ЛИЦА ВОЛОНТЕРИ ЗА АПРИЛ/2023**

7.146,00 денари

(47.637,00 x 15%)

(во висина од 15% од просечна месечна бруто плата, исплатена во 2021 година):

Ослободен од Данок на личен доход до 7.146,00 денари.

Деловни Информации бр. 4/2023

**ВРЕДНОСТА НА БОДОТ ЗА ПЛАТИТЕ НА
ДРЖАВНИТЕ СЛУЖБЕНИЦИ за 2023 година изнесува:
81,60 денари**

Согласно Одлуката за утврдување на вредноста на бодот за платите на државните службеници (“Службен весник на РМ” 293/2021).

**Просечна месечна БРУТО плата исплатена по вработен за Шифра
84-Јавна управа и одбрана за ЈАВЕН СЕКТОР - (за задолжително
социјално осигурување) за III/2023 година, се однесува за месец
АПРИЛ/2023 година изнесува:**

25.615,00 денари (50% од 51.230,00)

21.1. Надоместоци на илалџа за време на БОЛЕДУВАЊЕ за ЈАВЕН сектор

Согласно член 20 од Општиот колективен договор за јавен сектор на РС Македонија, работникот има право на **надомест на илалџа – боледување** – која се исплатува од страна на работодавачот и тоа:

Времетраење на боледување	Право на надомест
До 7 дена До 15 дена Од 15 до 21 ден	70% од основицата 80% од основицата 90% од основицата
за професионално заболување и повреда на работа, давање крв, бременост и раѓање	100% од основицата

ОСНОВИЦА: Просечна исплатена нето илалџа на работничкој во последниите 3 месеци.

21.2. Додајтоци на илалџа ЈАВЕН СЕКТОР

Согласно член 17 од Општиот Колективен договор за јавен сектор на РМ („Службен весник на РМ” 10/08; 88/08; 122/08; 85/09), основната плата на работникот се зголемува по час најмалку за:

- Прекувремена работа.....29%
- Работа ноќе.....29%
- Работа во три смени4%
- Работа во ден на неделен одмор.....29%

Деловни Информации бр. 4/2023

За работа во денови на празници и неработни денови утврдени со закон, работникот има право на надомест на платата, што му припаѓа кога во тие денови не работи и плата за поминатите часови на работа **зголемена за 42%**.

Додатоците меѓусебно не се исклучуваат.

Правото на зголемен надоместок по основ на работа во три смени, работникот го остварува само за ефективно поминато работно време во смени.

Основната плата на работникот се зголемува за 0,5% за секоја година работен стаж, а најмногу до 20%.

22. ПРИМЕРИ ЗА ПРЕСМЕТКА НА ПЛАТА ЗА 2023 ГОДИНА

22.1. Пресметка на МИНИМАЛНА ПЛАТА ВО НЕТО износ

1. НЕТО ПЛАТА	20.175,00
2. Даночно намалување за 2023 година	9.038,00
3. Основица за данок на доход (1 - 2)	11.137,00
4. Данок на доход со 10% (3 x 11,1111%)	1.237,00
5. Бруто плата 1 (1 + 4)	21.412,00
6. БРУТО ПЛАТА II (19.024 x 1,3889)	29.739,00
7. Придонес за задолжително ПИО (6 x 18,8%)	5.591,00
8. Придонес за здравствено осигурување (6 x 7,5%)	2.230,00
9. Придонес за вработување (6 x 1,2%)	357,00
10. Придонес за дополнително (6 x 0,5%)	149,00
11. Вкупно придонеси (7 +8 + 9 +10)	8.327,00
12. Бруто плата намалена за придонеси (6 -11)	21.412,00
13. Даночно намалување за 2023 година	9.038,00
14. Основица за данок на доход (12-13)	12.374,00
15. Данок на доход (14 x 10%)	1.237,00
16. НЕТО ПЛАТА (6-11-15)	20.175,00

Деловни Информации бр. 4/2023

22.1. Пресметка на МИНИМАЛНА ПЛАТА ВО БРУТО износ

1. БРУТО ПЛАТА	29.739,00
2. Придонес за задолжително ПИО (1 x 18,8%)	5.591,00
3. Придонес за здравствено осигурување (1 x 7,5%)	2.230,00
4. Придонес за вработување (1 x 1,2%)	357,00
5. Придонес за дополнително (1 x 0,5%)	149,00
6. Вкупно придонеси (2 +3 + 4 +5)	8.327,00
7. Бруто плата намалена за придонеси (1 - 6)	21.412,00
8. Даночно намалување за 2023 година	9.038,00
9. Основица за данок на доход (7 - 8)	12.374,00
10. Данок на доход (9 x 10%)	1.237,00
11. НЕТО ПЛАТА (1 - 6- 10)	20.175,00

**22.3. Пресметка на личен доход од работна која претставува
НАЈНИСКА основица за пресметка на ДАНОЦИ и
ПРИДОНЕСИ**

1. БРУТО ПЛАТА	24.699,00
2. Придонес за задолжително ПИО (1 x 18,8%)	4.643,00
3. Придонес за здравствено осигурување (1 x 7,5%)	1.852,00
4. Придонес за вработување (1 x 1,2%)	296,00
5. Придонес за дополнително здравствено осигурување (1 x 0,5%)	123,00
6. Вкупно придонеси (2 + 3 + 4 + 5)	6.914,00
7. Бруто плата намалена за придонеси (1 – 6)	17.785,00
8. Даночно намалување за 2023 година	9.038,00
9. Основица за данок на доход (7 – 8)	8.747,00
10. Данок на доход (10 x 10%)	875,00
11. НЕТО ПЛАТА (1 – 6 – 10)	16.910,00

КНИЖЕЊЕ:

420 – Плата и надоместоци од плата	24.699,00
240 – Обврска за плати и надоместоци	24.699,00
- (вкalkулирана бруто плата),	

“ЕУРО КОНСАЛТ ПЛУС”

Деловни Информации бр. 4/2023

240 – Обврска за плати и надоместоци	24.699,00	
2430 – Обврска за нето плата		16.910,00
2340 – Данок од плата		875,00
2347 – Придонеси од плата		6.914,00
- (за пресметана плата, даноци и придонеси),		
2430 – Обврски за нето плата	16.910,00	
2340 – Данок од плата	875,00	
2347 – Придонеси од плата	6.914,00	
1000 – Трансакциска сметка		24.699,00
- (исплатена бруто плата).		

**22.4. Пресметка на Плати која претставува НАЈВИСОКА
основица за пресметка на
ДАНОЦИ и ПРИДОНЕСИ**

1. БРУТО ПЛАТА (16 x 49.397,00)	790.352,00
2. Придонес за задолжително ПИО (1 x 18,8%)	148.586,00
3. Придонес за здравствено осигурување (1 x 7,5%)	59.276,00
4. Придонес за вработување (1 x 1,2%)	9.484,00
5. Придонес за дополнително здравствено осигурување (1 x 0,5%)	3.952,00
6. Вкупно придонеси (2 + 3 + 4 + 5)	221.298,00
7. Бруто плата намалена за придонеси (1 – 6)	569.054,00
8. Даночно намалување за 2023 година	9.038,00
9. Основица за данок на доход (7 – 8)	560.016,00
10. Данок на доход (9 x 10%)	56.002,00
11. Нето плата (1-6-10)	513.052,00

**22.5. Пресметка на Личен доход од работи на основица
ПОВИСОКА од НАЈВИСОКА основица за пресметка
НА ДАНОЦИ и ПРИДОНЕСИ**

1. Бруто плата	800.000,00
2. Вкупно придонеси за највисок износ	221.298,00
3. Намалување на платата за придонеси (1 – 2)	578.702,00
4. Даночно намалување за 2023 година	9.038,00
5. Основица за данок (3 – 4)	569.664,00
6. Данок на личен доход (5 x 10%)	56.664,00
7. Нето плата (3 - 6)	521.736,00

ТЕКОВНИ ИНФОРМАЦИИ

КОЕФИЦИЕНТ НА МДБ

**Коефициент на МДБ за месец МАРТ 2023
изнесува (5,0%)**

Врз основа на член 44 од Законот за Данок на добивка (“Службен весник на РСМ” 112/2014...290/20; 151/21) Државниот завод за статистика, го утврдува и објавува:

ПРОЦЕНТОТ НА ПОРАСТ НА ЦЕНИТЕ НА МАЛО ВО РСМ ЗА МЕСЕЦ МАРТ 2023 ГОДИНА

1.	Кумулативен порат на цените на мало во РСМ, за периодот МАРТ 2023 година , во однос на просечните цени на мало, во 2022 година, изнесува:	5,0%
2.	Коефициентот за пораст на даночната основица за плаќање на данок на добивка за месец МАРТ 2023 година, изнесува:	5,0%

Бидејќи коефициентот на **МДБ за месец МАРТ 2023 година**, е **ПОЗИТИВЕН**, месечната аконтација на данокот на добивка, ќе се пресмета како **1/12 од Годишниот данок утврден во Даночниот биланс за оданочување на добивката за 2022 година, од (АОП/56), помножен со 4,9%.**

**КОЕФИЦИЕНТИ НА ПОРАСТ НА ЦЕНИТЕ ЗА
МЕСЕЦ МАРТ 2023 ГОДИНА**

Месечен коефициент за **МАРТ/2023 (-0,003)**.

Кумулативен коефициент од I до III 2023 (-0,030).

**1. ЦЕНИТЕ НА ПРОИЗВОДИТЕЛИТЕ НА
ИНДУСТРИСКИ ПРОИЗВОДИ**

Р.бр	ОПИС	Коефициент
1.	Месечен коефициент на пораст на цените на производителите на индустриски производи во МАРТ/2023 година, во однос на ФЕВРУАРИ/2023 година.	(-0,003)
2.	Коефициент на пораст на цените на производителите на индустриски производи од почетокот на годината до крајот на МАРТ/2023 година.	(-0,030)
3.	Коефициент на пораст на цените на производителите на индустриски производи во МАРТ/2023 година во однос на МАРТ 2022 година.	0,058

2. ЦЕНИ НА МАЛО

Р.бр	ОПИС	Коефициент
1.	Месечен коефициент на пораст на цените на мало во МАРТ/2023 година, во однос на ФЕВРУАРИ/2023 година.	(-0,001)
2.	Коефициент на пораст на цените на мало од почетокот на годината до крајот на МАРТ/2023 година.	(-0,001)
3.	Коефициент на пораст на цените на мало во МАРТ/2023 година во однос на МАРТ 2022 година.	0,107

3. ТРОШОЦИ НА ЖИВОТ – ИНФЛАЦИЈА

Р.бр.	ОПИС	Коефициент
1.	Месечен коефициент на пораст на цените на мало во МАРТ/2023 година, во однос на ФЕВРУАРИ/2023 година.	(-0,001)
2.	Коефициент на пораст на трошоците на живот во Република Македонија во период од почетокот на годината до крајот на ФЕВРУАРИ/2023 година во однос на просекот на трошоците на живот во 2022 година .	0,071

Деловни Информации бр. 4/2023

**ПРЕГЛЕД НА ВИСИНА НА СТАПКА
НА КАЗНЕНА И ДОГОВОРНА КАМАТА
ОД 01.02.2010 ДО 30.06.2023 година**

Период	Референтна каматна стапка	Казнена камата правно и правно	Казнена камата правно и физичко	Објава на НБРМ	Стапка на EURIBOR	Правно и правно	Правно и физичко
1	2	3=(2+10%)	4=(2+8%)	5	6	7=(6+10%)	8=(6+8%)
01.02-30.06 2010	8,5%	18,5%	16,5%	8562 30.12.2009	0,453%	10,453%	8,453%
01.07-31.12 . 2010	5%	15%	13%	4474 30.06.2010	0,485%	10,485%	8,485%
01.01-30.06. 2011	4%	14%	12%	2521 29.12.2010	0,782%	10,782%	8,782%
01.07-31.12. 2011	4%	14%	12%	5978 30.06.2011	1,325%	11,325%	9,325%
01.01-30.06. 2012	4%	13,75%	12%	9901 28.12.2011	1,024%	11,024%	9,024%
01.07-31.12. 2012	3,75%	13,75%	11,75%	5631 29.06.2012	0,373%	10,373%	8,373%
01.01-30.06. 2013	3,75%	13,75%	11,75%	10257 31.12.2012	0,109%	10,109%	8,109%
01.07-31.12. 2013	3,50%	13,50%	11,50%	23009 28.06.2013	0,123%	10,123%	8,123%
01.01-30.06. 2014	3,25%	13,25%	11,25%	40842 31.12.2013	0,216%	10,216%	8,216%
01.07-31.12. 2014	3,25%	13,25%	11,25%	21389 25.06.2014	0,099%	10,099%	8,099%
01.01-30.06. 2015	3,25%	13,25%	11,25%	40009 29.12.2014	0,018%	10,018%	8,018%
01.07-31.12. 2015	3,25%	13,25%	11,25%	22941 29.06.2015	-0,064%	9,936%	7,936%
01.01-30.06. 2016	3,25%	13,25%	11,25%	41260 29.12.2015	-0,205%	9,795%	7,795%
01.07-31.12. 2016	4%	14%	12%	21125 27.06.2016	-0,364%	9,636%	7,636%

Деловни Информации бр. 4/2023

01.01-30.06.2017	3,75%	13,75%	11,75%	38458 30.12.2016	-0,368%	9,632%	7,632%
01.07-31.12.2017	3,25%	13,25%	11,25%	21905 29.06.2017	-0,373%	9,627%	7,627%
01.01-30.06.2018	3,25%	13,25%	11,25%	39714 26.12.2017	-0,368%	9,632%	7,632%
01.07-31.12.2018	3,00%	13,00%	11,00%	22066 27.06.2018	-0,370%	9,630%	7,630%
01.01-30.06.2019	2,50%	12,50%	10,50%	40459 26.12.2018	-0,363%	9,637%	7,637%
01.07-31.12.2019	2,25%	12,25%	10,25%	21235 26.06.2019	-0,388%	9,612%	7,612%
01.01-30.06.2020	2,25%	12,25%	10,25%	21235 26.06.2019	-0,438%	9,562%	7,562%
03.04-30.04.2020 (вонредна состојба)	1,75%	6,75%	5,75%	11011 03.04.2020	-0,423%	4,577%	3,577%
01.05. 31.05.2020 (вонредна состојба)	1,75%	6,75%	5,75%	12262 29.04.2020	-0,460%	4,540%	3,540%
01.06.30.06.2020 (вонредна состојба)	1,50%	6,50%	5,50%	14004 29.05.020	-0,482%	4,518%	3,518%
01.07. 31.12.2020	1,50%	11,50%	9,5%	15997 30.06.2020	-0,510%	9,490%	7,490%
01.01. 30.06.2021	1,50%	11,50%	9,5%	31368 24.12.2020	-0,554%	9,446%	7,446%
01.07. 31.12.2021	1,25%	11,25%	9,25%	19476 29.06.2021	-0,555%	9,445%	7,445%
01.01.- 30.06.2022	1,25%	11,25%	9,25%	37790/1 28.12.2021	-0,583%	9,417%	7,417%
01.07. – 31.12.2022	2%	12%	10%	21955/1 17.06.2022	-0,508%	9,492%	7,492%
01.01. – 30.06.2023	4,75%	14,75%	12,75%	42045/1 22.12.2022	1,884%	11.884%	9.884%

Деловни Информации бр. 4/2023
НАЈВИСОКИ МАЛОПРОДАЖНИ ЦЕНИ НА
НАФТЕНИ ДЕРИВАТИ

(за период АПРИЛ/2023 година)

ДАТА НА ВАЖНОСТ	ЦЕНИ НА ГОРИВО					
	Еуро супер БС - 95	Еуро супер БС - 98	Еуро дизел БС (Д-Е V)	Масло за горење (ЕЛ – 1)	Мазут М-1/НС	Службен весник
04.01.2023	79,00	81,00	81,50	80,00	40,655	1/2023
10.01.2023	79,00	81,00	80,50	79,50	39,283	4/2023
17.01.2023	80,00	82,50	81,50	81,00	39,459	8/2023
21.01.2023	82,50	85,00	83,50	83,00	40,813	11/2023
24.01.2023	83,00	85,00	84,00	83,50	41,042	12/2023
31.01.2023	84,00	86,00	84,50	82,50	41,346	19/2023
02.02.2023	84,00	86,00	82,00	80,50	41,346	21/2023
04.02.2023	84,00	86,00	80,00	78,50	41,346	23/2023
07.02.2023	82,00	84,00	78,50	77,00	41,411	24/2023
09.02.2023	82,00	84,00	76,00	75,00	41,411	27/2023
14.02.2023	81,50	83,50	76,50	75,00	42,147	32/2023
20.02.2023	82,00	84,50	77,00	76,50	42,262	37/2023
25.02.2023	82,00	84,50	77,00	76,50	41,202	41/2023
28.02.2023	81,50	83,50	76,00	75,00	41,266	42/2023
03.03.2023	81,50	83,50	76,00	77,00	41,266	46/2023
04.03.2023	81,50	83,50	78,00	77,00	41,266	47/2023
07.03.2023	82,50	84,50	78,50	78,00	41,988	48/2023
14.03.2023	83,50	85,50	77,50	76,50	41,667	54/2023
17.03.2023	81,50	85,50	75,80	76,50	39,779	58/2023
18.03.2023	81,50	83,50	75,50	74,00	39,779	59/2023

Деловни Информации бр. 4/2023

21.03.2023	81,00	83,00	74,00	73,50	38,130	60/2023
23.03.2023	81,00	83,00	74,00	73,50	37,078	64/2023
28.03.2023	82,00	84,50	73,00	72,00	37,628	67/2023
31.03.2023	82,00	84,50	73,00	72,00	38,759	70/2023
04.04/2023	83,00	85,00	72,00	71,50	39,391	71/2023
07.04.2023	83,00	85,00	72,00	71,50	40,574	73/2023
11.04/2023	84,50	87,00	74,00	73,00	41,079	77/2023
19.04.2023	85,00	87,00	74,00	72,50	41,409	82/2023
21.04.2023	82,50	85,00	74,00	72,50	41,409	85/2023
25.04.2023	81,00	83,50	71,00	70,00	41,437	86/2023
29.04.2023	81,00	83,50	71,00	68,00	41,437	91/2023

Деловни Информации бр. 4/2023

КУРСНИ ЛИСТИ
НА НБРМ ОД 01.04.2023 ДО 02.05.2023 ГОДИНА

Земја	Шифра	Валута	Важи за	Среден курс на девизи		
				01.04.2023	04.04.2023	05.04.2023
				02.04.2023		
				03.04.2023		
ЕМУ	978	EUR	1	61.6962	61.6948	61.6950
САД	840	USD	1	56.7321	56.7569	56.5957
Г. БРИТАНИЈА	826	GBP	1	70.1731	70.2754	70.6458
ШВАЈЦАРИЈА	756	CHF	1	61.8943	62.0111	61.9801
ШВЕДСКА	752	SEK	1	5.4693	5.4677	5.4828
НОРВЕШКА	578	NOK	1	5.4148	5.4833	5.4916
ЈАПониЈА	392	JPY	1	0.4260	0.4269	0.4257
ДАНСКА	208	DKK	1	8.2830	8.2807	8.2798
КАНАДА	124	CAD	1	41.8648	42.1758	42.1385
АВСТРАЛИЈА	036	AUD	1	37.9249	38.3674	38.1918
БУГАРИЈА	975	BGN	1	31.5453	31.5445	31.5446
ЧЕШКА	203	CZK	1	2.6263	2.6320	2.6345
УНГАРИЈА	348	HUF	1	0.1626	0.1629	0.1637
ПОЛСКА	985	PLN	1	13.2112	13.1925	13.2058
РОМАНИЈА	946	RON	1	12.4664	12.4972	12.5066
ТУРЦИЈА	949	TRY	1	2.9572	2.9558	2.9433
РУСИЈА	643	RUB	1	0.7296	0.7224	0.7144
БРАЗИЛ	986	BRL	1	11.1854	11.2611	11.1926
КИНА	156	CNY	1	8.2522	8.2444	8.2223
ХОНГ КОНГ	344	HKD	1	7.2272	7.2303	7.2100
ИНДОНЕЗИЈА	360	IDR	1	0.0038	0.0038	0.0038
ИЗРАЕЛ	376	ILS	1	15.7052	15.7969	15.8783
ИНДИЈА	356	INR	1	0.6901	0.6896	0.6886
ЈУЖНА КОРЕЈА	410	KRW	1	0.0434	0.0432	0.0430
МЕКСИКО	484	MXN	1	3.1415	3.1554	3.1387
МАЛЕЗИЈА	458	MYR	1	12.8571	12.8437	12.8451
НОВ ЗЕЛАНД	554	NZD	1	35.4739	35.6968	35.5878
ФИЛИПИНИ	608	PHP	1	1.0448	1.0389	1.0380
СИНГАПУР	702	SGD	1	42.6550	42.6540	42.6453
ТАЈЛАНД	764	THB	1	1.6625	1.6538	1.6534
ЈУЖНА АФРИКА	710	ZAR	1	3.1921	3.1767	3.1734
СРБИЈА	941	RSD	1	0.5260	0.5261	0.5261

Деловни Информации бр. 4/2023

Земја	Шифра	Валута	Важи за	Среден курс на девизи		
				06.04.2023	07.04.2023	08.04.2023 09.04.2023 10.04.2023
ЕМУ	978	EUR	1	61.6950	61.6950	61.6937
САД	840	USD	1	56.3940	56.5231	56.6309
Г. БРИТАНИЈА	826	GBP	1	70.3558	70.5086	70.2502
ШВАЈЦАРИЈА	756	CHF	1	62.3119	62.4570	62.4557
ШВЕДСКА	752	SEK	1	5.4470	5.4178	5.4065
НОРВЕШКА	578	NOK	1	5.4123	5.4187	5.3991
ЈАПониЈА	392	JPY	1	0.4292	0.4300	0.4283
ДАНСКА	208	DKK	1	8.2814	8.2801	8.2789
КАНАДА	124	CAD	1	41.9152	41.9580	41.9115
АВСТРАЛИЈА	036	AUD	1	37.7917	37.8218	37.7539
БУГАРИЈА	975	BGN	1	31.5446	31.5446	31.5440
ЧЕШКА	203	CZK	1	2.6333	2.6355	2.6430
УНГАРИЈА	348	HUF	1	0.1640	0.1640	0.1649
ПОЛСКА	985	PLN	1	13.1776	13.1650	13.1909
РОМАНИЈА	946	RON	1	12.5106	12.4967	12.4972
ТУРЦИЈА	949	TRY	1	2.9292	2.9351	2.9371
РУСИЈА	643	RUB	1	0.7074	0.6966	0.6964
БРАЗИЛ	986	BRL	1	11.1168	11.1977	11.1697
КИНА	156	CNY	1	8.1970	8.2245	8.2440
ХОНГ КОНГ	344	HKD	1	7.1841	7.2005	7.2144
ИНДОНЕЗИЈА	360	IDR	1	0.0038	0.0038	0.0038
ИЗРАЕЛ	376	ILS	1	15.7281	15.7141	15.6985
ИНДИЈА	356	INR	1	0.6876	0.6904	0.6906
ЈУЖНА КОРЕЈА	410	KRW	1	0.0430	0.0429	0.0428
МЕКСИКО	484	MXN	1	3.1090	3.0906	3.1220
МАЛЕЗИЈА	458	MYR	1	12.8211	12.8491	12.8435
НОВ ЗЕЛАНД	554	NZD	1	35.5611	35.4834	35.3728
ФИЛИПИНИ	608	PHP	1	1.0351	1.0358	1.0380
СИНГАПУР	702	SGD	1	42.5131	42.5277	42.5063
ТАЈЛАНД	764	THB	1	1.6660	1.6598	1.6601
ЈУЖНА АФРИКА	710	ZAR	1	3.1460	3.1014	3.0990
СРБИЈА	941	RSD	1	0.5262	0.5260	0.5262

Деловни Информации бр. 4/2023

Земја	Шифра	Валута	Важи за	Среден курс на девизи		
				11.04.2023	12.04.2023	13.04.2023
ЕМУ	978	EUR	1	61.6950	61.6920	61.6710
САД	840	USD	1	56.9142	56.5722	56.4649
Г. БРИТАНИЈА	826	GBP	1	70.3157	70.3123	70.0488
ШВАЈЦАРИЈА	756	CHF	1	62.4886	62.5172	62.5911
ШВЕДСКА	752	SEK	1	5.3947	5.3995	5.4345
НОРВЕШКА	578	NOK	1	5.3957	5.3443	5.3746
ЈАПонија	392	JPY	1	0.4264	0.4246	0.4221
ДАНСКА	208	DKK	1	8.2797	8.2802	8.2773
КАНАДА	124	CAD	1	42.0065	41.8762	41.8733
АВСТРАЛИЈА	036	AUD	1	37.6901	37.6469	37.6571
БУГАРИЈА	975	BGN	1	31.5495	31.5431	31.5324
ЧЕШКА	203	CZK	1	2.6414	2.6287	2.6331
УНГАРИЈА	348	HUF	1	0.1640	0.1644	0.1639
ПОЛСКА	985	PLN	1	13.1568	13.2131	13.2253
РОМАНИЈА	946	RON	1	12.5167	12.4946	12.4878
ТУРЦИЈА	949	TRY	1	2.9513	2.9331	2.9231
РУСИЈА	643	RUB	1	0.6960	0.6872	0.6818
БРАЗИЛ	986	BRL	1	11.1874	11.2021	11.2878
КИНА	156	CNY	1	8.2690	8.2168	8.2028
ХОНГ КОНГ	344	HKD	1	7.2507	7.2068	7.1930
ИНДОНЕЗИЈА	360	IDR	1	0.0038	0.0038	0.0038
ИЗРАЕЛ	376	ILS	1	15.6718	15.5309	15.3647
ИНДИЈА	356	INR	1	0.6900	0.6891	0.6876
ЈУЖНА КОРЕЈА	410	KRW	1	0.0429	0.0428	0.0426
МЕКСИКО	484	MXN	1	3.1174	3.1173	3.1151
МАЛЕЗИЈА	458	MYR	1	12.8283	12.8034	12.7967
НОВ ЗЕЛАНД	554	NZD	1	35.2724	35.1201	34.9431
ФИЛИПИНИ	608	PHP	1	1.0358	1.0283	1.0229
СИНГАПУР	702	SGD	1	42.6866	42.4701	42.4206
ТАЈЛАНД	764	THB	1	1.6548	1.6512	1.6494
ЈУЖНА АФРИКА	710	ZAR	1	3.0746	3.0999	3.0632
СРБИЈА	941	RSD	1	0.5265	0.5257	0.5258

Деловни Информации бр. 4/2023

Земја	Шифра	Валута	Важи за	Среден курс на девизи		
				14.04.2023	19.04.2023	20.04.2023
ЕМУ	978	EUR	1	61.6337	61.6550	61.6042
САД	840	USD	1	55.9543	56.1930	56.3470
Г. БРИТАНИЈА	826	GBP	1	69.9906	69.9512	69.9174
ШВАЈЦАРИЈА	756	CHF	1	62.8659	62.7149	62.6823
ШВЕДСКА	752	SEK	1	5.4119	5.4584	5.4488
НОРВЕШКА	578	NOK	1	5.3796	5.3765	5.3413
ЈАПониЈА	392	JPY	1	0.4198	0.4197	0.4184
ДАНСКА	208	DKK	1	8.2720	8.2744	8.2675
КАНАДА	124	CAD	1	41.7601	42.0022	41.9133
АВСТРАЛИЈА	036	AUD	1	37.7126	37.8809	37.7917
БУГАРИЈА	975	BGN	1	31.5133	31.5242	31.4982
ЧЕШКА	203	CZK	1	2.6485	2.6379	2.6242
УНГАРИЈА	348	HUF	1	0.1646	0.1659	0.1637
ПОЛСКА	985	PLN	1	13.3061	13.3510	13.3233
РОМАНИЈА	946	RON	1	12.4676	12.4916	12.4905
ТУРЦИЈА	949	TRY	1	2.8948	2.8972	2.9047
РУСИЈА	643	RUB	1	0.6810	0.6883	0.6865
БРАЗИЛ	986	BRL	1	11.3890	11.4390	11.2328
КИНА	156	CNY	1	8.1356	8.1732	8.1697
ХОНГ КОНГ	344	HKD	1	7.1279	7.1584	7.1786
ИНДОНЕЗИЈА	360	IDR	1	0.0038	0.0038	0.0038
ИЗРАЕЛ	376	ILS	1	15.3025	15.4381	15.3984
ИНДИЈА	356	INR	1	0.6836	0.6851	0.6853
ЈУЖНА КОРЕЈА	410	KRW	1	0.0428	0.0427	0.0422
МЕКСИКО	484	MXN	1	3.0935	3.1269	3.1104
МАЛЕЗИЈА	458	MYR	1	12.7169	12.6732	12.6852
НОВ ЗЕЛАНД	554	NZD	1	34.9715	34.9578	34.8677
ФИЛИПИНИ	608	PHP	1	1.0109	0.9988	0.9983
СИНГАПУР	702	SGD	1	42.2380	42.1890	42.1514
ТАЈЛАНД	764	THB	1	1.6415	1.6388	1.6337
ЈУЖНА АФРИКА	710	ZAR	1	3.0862	3.0936	3.0832
СРБИЈА	941	RSD	1	0.5255	0.5258	0.5254

Деловни Информации бр. 4/2023

Земја	Шифра	Валута	Важи за	Среден курс на девизи		
				21.04.2023 22.04.2023 23.04.2023 24.04.2023	25.04.2023	26.04.2023
ЕМУ	978	EUR	1	61.5607	61.5670	61.5490
САД	840	USD	1	56.2506	55.9598	55.8420
Г. БРИТАНИЈА	826	GBP	1	69.8363	69.5987	69.4292
ШВАЈЦАРИЈА	756	CHF	1	62.7530	62.8235	62.8950
ШВЕДСКА	752	SEK	1	5.4344	5.4441	5.4446
НОРВЕШКА	578	NOK	1	5.3051	5.2861	5.2628
ЈАПониЈА	392	JPY	1	0.4175	0.4155	0.4161
ДАНСКА	208	DKK	1	8.2605	8.2607	8.2583
КАНАДА	124	CAD	1	41.7163	41.3035	41.0765
АВСТРАЛИЈА	036	AUD	1	37.7905	37.3858	37.1583
БУГАРИЈА	975	BGN	1	31.4760	31.4792	31.4700
ЧЕШКА	203	CZK	1	2.6194	2.6267	2.6218
УНГАРИЈА	348	HUF	1	0.1630	0.1641	0.1639
ПОЛСКА	985	PLN	1	13.3508	13.3681	13.4094
РОМАНИЈА	946	RON	1	12.4849	12.4887	12.4669
ТУРЦИЈА	949	TRY	1	2.8990	2.8836	2.8752
РУСИЈА	643	RUB	1	0.6906	0.6868	0.6859
БРАЗИЛ	986	BRL	1	11.0952	11.0359	11.0443
КИНА	156	CNY	1	8.1756	8.1183	8.0679
ХОНГ КОНГ	344	HKD	1	7.1660	7.1303	7.1138
ИНДОНЕЗИЈА	360	IDR	1	0.0038	0.0037	0.0037
ИЗРАЕЛ	376	ILS	1	15.3817	15.2984	15.3313
ИНДИЈА	356	INR	1	0.6845	0.6831	0.6814
ЈУЖНА КОРЕЈА	410	KRW	1	0.0424	0.0419	0.0417
МЕКСИКО	484	MXN	1	3.1067	3.1043	3.1079
МАЛЕЗИЈА	458	MYR	1	12.6762	12.6108	12.5492
НОВ ЗЕЛАНД	554	NZD	1	34.6567	34.3643	34.4099
ФИЛИПИНИ	608	PHP	1	1.0021	1.0038	1.0056
СИНГАПУР	702	SGD	1	42.1678	41.9279	41.7706
ТАЈЛАНД	764	THB	1	1.6369	1.6263	1.6219
ЈУЖНА АФРИКА	710	ZAR	1	3.1005	3.0864	3.0545
СРБИЈА	941	RSD	1	0.5250	0.5250	0.5249

Деловни Информации бр. 4/2023

Земја	Шифра	Валута	Важи за	Среден курс на девизи		
				27.04.2023	28.04.2023	29.04.2023 30.04.2023 01.05.2023 02.05.2023
ЕМУ	978	EUR	1	61.5217	61.5150	61.5150
САД	840	USD	1	55.7312	55.7100	56.0195
Г. БРИТАНИЈА	826	GBP	1	69.4689	69.5635	69.8637
ШВАЈЦАРИЈА	756	CHF	1	62.6239	62.3758	62.5216
ШВЕДСКА	752	SEK	1	5.4035	5.4053	5.4191
НОРВЕШКА	578	NOK	1	5.2484	5.2514	5.2171
ЈАПОНИЈА	392	JPY	1	0.4166	0.4180	0.4119
ДАНСКА	208	DKK	1	8.2542	8.2528	8.2528
КАНАДА	124	CAD	1	40.9190	40.8982	41.0620
АВСТРАЛИЈА	036	AUD	1	36.7843	36.8972	36.9149
БУГАРИЈА	975	BGN	1	31.4560	31.4526	31.4526
ЧЕШКА	203	CZK	1	2.6205	2.6163	2.6174
УНГАРИЈА	348	HUF	1	0.1637	0.1647	0.1646
ПОЛСКА	985	PLN	1	13.3952	13.4020	13.4268
РОМАНИЈА	946	RON	1	12.4561	12.4550	12.4774
ТУРЦИЈА	949	TRY	1	2.8692	2.8675	2.8798
РУСИЈА	643	RUB	1	0.6793	0.6855	0.7020
БРАЗИЛ	986	BRL	1	11.0375	11.0774	11.2106
КИНА	156	CNY	1	8.0500	8.0460	8.0963
ХОНГ КОНГ	344	HKD	1	7.0996	7.0969	7.1364
ИНДОНЕЗИЈА	360	IDR	1	0.0038	0.0038	0.0038
ИЗРАЕЛ	376	ILS	1	15.3188	15.3083	15.4022
ИНДИЈА	356	INR	1	0.6817	0.6811	0.6846
ЈУЖНА КОРЕЈА	410	KRW	1	0.0417	0.0415	0.0418
МЕКСИКО	484	MXN	1	3.0855	3.0730	3.1040
МАЛЕЗИЈА	458	MYR	1	12.5042	12.4828	12.5590
НОВ ЗЕЛАНД	554	NZD	1	34.1181	34.2893	34.4352
ФИЛИПИНИ	608	PHP	1	1.0011	0.9998	1.0097
СИНГАПУР	702	SGD	1	41.7238	41.7079	41.9068
ТАЈЛАНД	764	THB	1	1.6305	1.6333	1.6418
ЈУЖНА АФРИКА	710	ZAR	1	3.0294	3.0536	3.0520
СРБИЈА	941	RSD	1	0.5247	0.5247	0.5247

**РОКОВИ ПРИ ЗАДОЛЖИТЕЛНО
ПОДНЕСУВАЊЕ НА ОБРАСЦИ ЗА
АПРИЛ/2023 ГОДИНА**

Даночниот роковник е потсетник за навремено поднесување на даночните пријави во законски предвидените рокови. Во календарот даден е преглед на даночните обврски и роковите во кои треба да ја поднесете даночната пријава по одделни видови даноци.

Доколку рокот до кога треба да се поднесе соодветната даночна пријава **е Сабота, Недела или Државен празник**, тогаш тој **се поместува за првиот следен работен ден**.

Но, сепак се препорачува даночните обврски да ги исполнат пред навршувањето на крајните рокови прикажани во Табелата.

ОБВРСКА	РОК НА ДОСТАВУВАЊЕ
ОБРАЗЕЦ: “МПИН”– Месечна пресметка за интегрирана наплата на плата за МАРТ/2023 Доставување: Електронски до УЈП.	До 10 АПРИЛ
Поднесување на пресметки од физички лица кои остваруваат доход за кој Данокот на личен доход не се плаќа по Одбивка (закупнини, капитални добивки, друг доход) за доход остварени во МАРТ 2023	До 10 АПРИЛ
ПЛАКАЊЕ НА: Аконтација на ДАНОК НА ДОБИВКА и Аконтација на данок на личен доход ОБВРЗНИЦИ: Сите правни субјекти освен обврзник со посебен даночен статус (<i>заштитно друштво за вработување на инвалиди, стопанска единица на КПУ, или корисник на технолошко индустриска зона, како и трговските друштва кои се обврзници на паушал на вкупен приход</i>). НАПОМЕНА: Образецот „МДБ” немате обврска да го доставувате до УЈП.	До 15 АПРИЛ
ОБРАЗЕЦ: ВХВ-1 /Извештај за состојба и промени на вложувања во сопствени хартии од вредност и удели во инвестициски фондови и ВХВ-2 /Извештај за состојба и промени на вложувања во должнички	До 20 АПРИЛ

Деловни Информации бр. 4/2023

<p>извештај за сосотојба и промени на вложувања во должнички хартии од вредност за МАРТ/2023 година.</p> <p>ОБВРЗНИЦИ: Резиденти кои можат да вложуваат во хартии од вредност на странски финансиски пазари.</p> <p>ДОСТАВУВАЊЕ: до НБРМ.</p>	
<p>ОБРАЗЕЦ: МИ – Месечен извештај за трансакции за во странство.</p> <p>ОБВРЗНИЦИ: Резиденти кои имаат сметки во странство, евидентни сметки или имаат одобрение за девизен максимум, односно во работењето вршат наплата и плаќање во ефективни странски пари, за МАРТ/2023 година.</p> <p>ДОСТАВУВАЊЕ: до НБРМ</p>	<p>До 20 АПРИЛ</p>
<p>Образец: КВС-22 – Квартален извештај за вложување од странство (I квартал за I-II-III/2023)</p> <p>Обврзници: Резиденти кои можат да вложуваат во хартии од вредност на странски финансиски пазари</p> <p>Доставување: НБРМ</p>	<p>До 20 АПРИЛ</p>
<p>ОБРАЗЕЦ: “ДДВ/04 “Даночна пријава на ДДВ</p> <p>ОБВРЗНИЦИ: МЕСЕЧНИ и ТРОМЕСЕЧНИ даночни обврзници.</p> <p>ДОСТАВУВАЊЕ: http://etax.ujp.gov.mk</p>	<p>До 25 АПРИЛ</p>
<p>ОБРАЗЕЦ: “ДДВ-ЕПФ“ Евиденција на примени фактури која ја води примателот на прометот.</p> <p>ОБВРЗНИЦИ: Имплементаторот на проектот (примател на проектот) за I томесечје за (I-II-III/2023 година).</p> <p>ДОСТАВУВАЊЕ: http://etax.ujp.gov.mk</p>	<p>До 25 АПРИЛ</p>

ПРАШАЊА И ОДГОВОРИ

дипл.економист Ромео Костадинов

ДАНОЧЕН ТРЕТМАН НА ЗАДОЛЖИТЕЛНИ ЗДРАВСТВЕНИ ПРЕГЛЕДИ

ПРАШАЊЕ:

Дали на задолжителните здравствени прегледи за вработените, кои се вршат еднаш годишно, имаме обврски за пресметка и плаќање на данок на личен доход и каков е третманот како даночно признати расходи за данок на добивка?

ОДГОВОР:

Согласно одредбите од член 17 став 1 алинеја 8 од Законот за безбедност и здравје при работа (“Службен весник на РМ” 92/07...30/16 и “Службен весник на РСМ” 18/20), работодавачот мора да обезбеди следење на здравствената состојба на вработените.

Со одредбите од член 22 од Законот се предвидува задолжителни здравствени прегледи на вработените, најмалку еднаш на 24 месеци.

Врз основа на наведеното од член 22 од Законот, не е забрането вршењето здравствени прегледи на вработените, да се извршува и повеќе пати во периодот од секои две години. Со одредбата е пропишан најмалиот број на задолжителни прегледи, но не и највисокиот можен број на прегледи, кој може да биде вршен секоја година, наместо на секои две години.

Имајќи ги во предвид одредбите од Законот за данок на личен доход (“Службен весник на РМ” 241/18 и “Службен весник на РСМ” 275/19...274/22), не е предвидено плаќање на данок на личен доход за задолжителните здравствени прегледи, кои задолжително се вршат најмалку еднаш на две години. Исто така,

Деловни Информации бр. 4/2023

бидејќи се ограничени како најмалку еден преглед на две години, не се оданочуваат извршените повеќе од еден преглед на 2 години.

Со Законот за данокот на добивка (“Службен весник на РМ” 112/14...275/19 и “Службен весник на РСМ” 290/20...151/21), се определени трошоците, кои имаат третман на даночно непризнати расходи, за цели на данокот на добивка.

За непризнаени расходи, согласно одредбите од член 9 се сметаат расходите, кои не се поврзани со вршење на дејност, односно не се непосреден услов за вршење на дејноста или не се последица од вршењето на истата.

Со одредбите не се предвидува корекција на расходите направени како задолжителни здравствени прегледи, ниту има лимитирачки износ, како највисок пропишан праг на даночно признат расход.

Врз основа на наведените одредби, задолжителни здравствени прегледи за вработените, можат да се вршат секоја година, согласно Законот за безбедност при работа.

Наведените трошоци за задолжителни прегледи, не се оданочуваат со данок на личен доход и истите претставуваат даночно признати расходи за кои не е пропишан максимален ограничувачки праг.

дипл.економист Јулија Минковска

Е-ПДД ЗА ПРИХОДИ ОД СТРАНСТВО

ПРАШАЊЕ:

Физичко лице има остварено приходи од странство. Дали треба да поднесе е-ПДД и во кој рок?

ОДГОВОР:

Согласно одредбите од член 87 став 1 точка 3 од Законот за данокот на личен доход (“Службен весник на РМ” 241/18 и “Службен весник на РСМ” 275/19...274/220), се утврдува обврската за поднесување на е-ПДД, од страна на примателот на доходот од странство - физичкото лице.

Деловни Информации бр. 4/2023

Доколку физичкото лице остварил приход од странство, има **обврска до 10-ти во месецот да поднесе е-ПДД за приходите остварени во претходниот месец.**

При пополнувањето на податоците во **е-ППД**, најпрвин се избира земјата во која е резидент исплатувачот (**земјата во која е остварен приходот**), а потоа системот во менито "**Вид на приход**" и "**Подвид на приход**" ќе ги прикаже видовите и подвидови на приходи за кои може да се поднесе **е-ППД**.

Во менито се наведени и видови на приходи кои доколку се исплатени од страна на правен субјект, истиот има обврска да поднесе е-ПДД, согласно одредбите од член 84 од Законот.

Во пресметката **е-ППД** за приходи остварени во странство, се внесуваат дополнителни податоци за: датум на прилив од странство, износ на остварениот приход во странска валута, валута во која е исплатен приходот (се **врши избор од понудено мени**), износ на данокот платен во странската држава (во странска валута) и датум на уплата на данокот во странската држава.

Врз основа на внесените податоци, системот автоматски го пресметува остварениот приход во денари (**по среден курс на датумот кога е остварен приходот од странство**) и износот на данокот платен во странска држава изразен во денари по среден курс на датумот на уплата во странската држава.

Кон пресметката **е-ППД** за приходот остварен во странство, задолжително се прикачуваат докази за: видот на остварениот приход и за платениот данок во странската држава (*доказ издаден од даночниот орган во странската држава*), а постои можност за прикачување и на други *незадолжителни докази*.

Пресметката е-ППД за приход остварен во странската држава, секогаш се проверува и одобрува од страна на службено лице од УЈП.

ПРАШАЊЕ:

За вработени во Дипломатски Конзуларни Претставништва на странски држави или кај претставници или службеници на такви претставништва. Кој е начинот на пријавување?

Деловни Информации бр. 4/2023

ОДГОВОР

За вработените лица во дипломатско, односно конзуларно претставништво (ДКП) на странска држава или кај претставници или службеници на такви претставништва кои имаат дипломатски имунитет и исплатувачот нема обврска при исплатата на плата не врши пресметување и плаќање по одбивка на ПДД на плати. **Обврската паѓа на вработеното лице до 10-ти во месецот да поднесе пресметка е-ПДД за вид на приход 1, подвид 1.4. за платата која ја прима од исплатувачот за претходниот месец.**

Задолжително се пополнува периодот за кој се однесува платата, односно податоците **"датум од" и "датум до"**, така што доколку работниот однос кај исплатувачот започнал и/или завршил во текот на месецот за кој се однесува е-ППД. Овие податоци **треба да бидат датумите на започнување и/или завршување на работниот однос.**

Доколку во текот на месецот за кој се однесува е-ППД не настанал почеток и/или крај на работен однос кај исплатувачот, **тогаш се внесуваат првиот и последниот датум од календарскиот месец.**

Во **"датум на исплата"** се внесуваат датумот кога исплатувачот ви ја исплатил платата.

Како дополнителни податоци во е-ППД се внесуваат и: месецот за кој се однесува исплатената плата, ЕДБ и назив на исплатувачот.

Во е-ППД се внесуваат износот на остварениот приход што е добиен од исплатувачот, без износот на придонесите од задолжително социјално осигурување чие плаќање е на товар на исплатувачот.

Според внесените податоци, системот автоматски го пресметува месечното лично ослободување сведено за периодот на времетраење на работниот однос кај исплатувачот **(од "датум од" до "датум до")**.

Износот на личното ослободување ќе се прикаже во полето "Износ кој не под-лежи на оданочување" и за овој износ автоматски ќе се намали остварениот приход при пресметувањето на даночната основа и на ПДД.

Деловни Информации бр. 4/2023

ПРАШАЊЕ:

Физичко лице позајмува пари **во износ од 8.000,00 денари** на друго физичко лице. Како доказ дека истите се вратени, физичкото лице **кое ги позајмило парите ги уплатува** средствата на трансакциска сметка на физичкото лице, од кое ги позајмило. Дали ваквата уплата на трансакциска сметка по основ на враќање на позајмени средства подлежи на оданочување со данок на личен доход?

ОДГОВОР:

Согласно одредбите од член 3 од Законот за данок на личен доход ("Службен весник на РСМ" 241/18...274/22), уплатените средства на трансакциска сметка, не претставуваат категорија која подлежи на оданочување, и истите **не треба да се пријават во Управата за јавни приходи**, бидејќи се претпоставува дека се остварени од претходно оданочив доход.

На наведениот износ на уплатените позајмици не должи данок на личен доход ниту давателот, ниту примателот кој ја вратил позајмицата.

Во случај на невратена позајмица за која истекол рокот за враќање и е застарена обврската за враќање, со истекување на рокот за настапување на застареноста, се оданочува како друг вид на доход за кој обврска има да пријави и плати примателот на позајмицата.

ПРАШАЊЕ:

Физичко лице се занимава со домашни ракотворби и за истото има поднесено барање за паушално одаочување. дали добиените неповратни средства од агенција за вработување треба да се пријават во управата за јавни приходи ? Агенцијата за вработување ги дава по основ самовработување во непарични средства **во износ од 3.000 евра**?

ОДГОВОР:

Согласно одредбите од член 3 од Законот за Данок на Личен Доход ("Службен. весник на РСМ" 241/18...274/22), Кредитните средства кој ги доделува Агенцијата за вработување за започнување на сопствен бизнис за невработени лица според Проектот за самовработување со кредитирање, не преставуваат оданочив доход според одредбите од ЗДЛД **и истите не се пријавуваат во УЈП.**

Деловни Информации бр. 4/2023

ПРАШАЊЕ:

Дали се плаќа данок на личен доход на парични средства добиени со налог за пренос од трансакциска сметка на родител (татко/мајка) на сметка на негово дете (син)?

Дали преносот на средства треба да се изврши преку Е-ПДД системот со креирање на налог со фолио број?

ОДГОВОР:

Согласно одредбите од член 3 од Законот за данок на личен доход (“Службен весник на РСМ” 241/18...274/22), Уплатените средства од трансакциска сметка на член на семејство (пример родител) на трансакциска сметка на сопствено дете (под претпоставка дека претходно се оданочени), не претставуваат категорија која подлежи на оданочување, согласно одредбите од член 3 од ЗДЛД, бидејќи се претпоставува дека се остварени од претходно оданочив приход.

Доколку уплатените средства на трансакциска сметка не биле претходно оданочени, во тој случај истите потребно е да се пријават во Управата за јавни приходи.